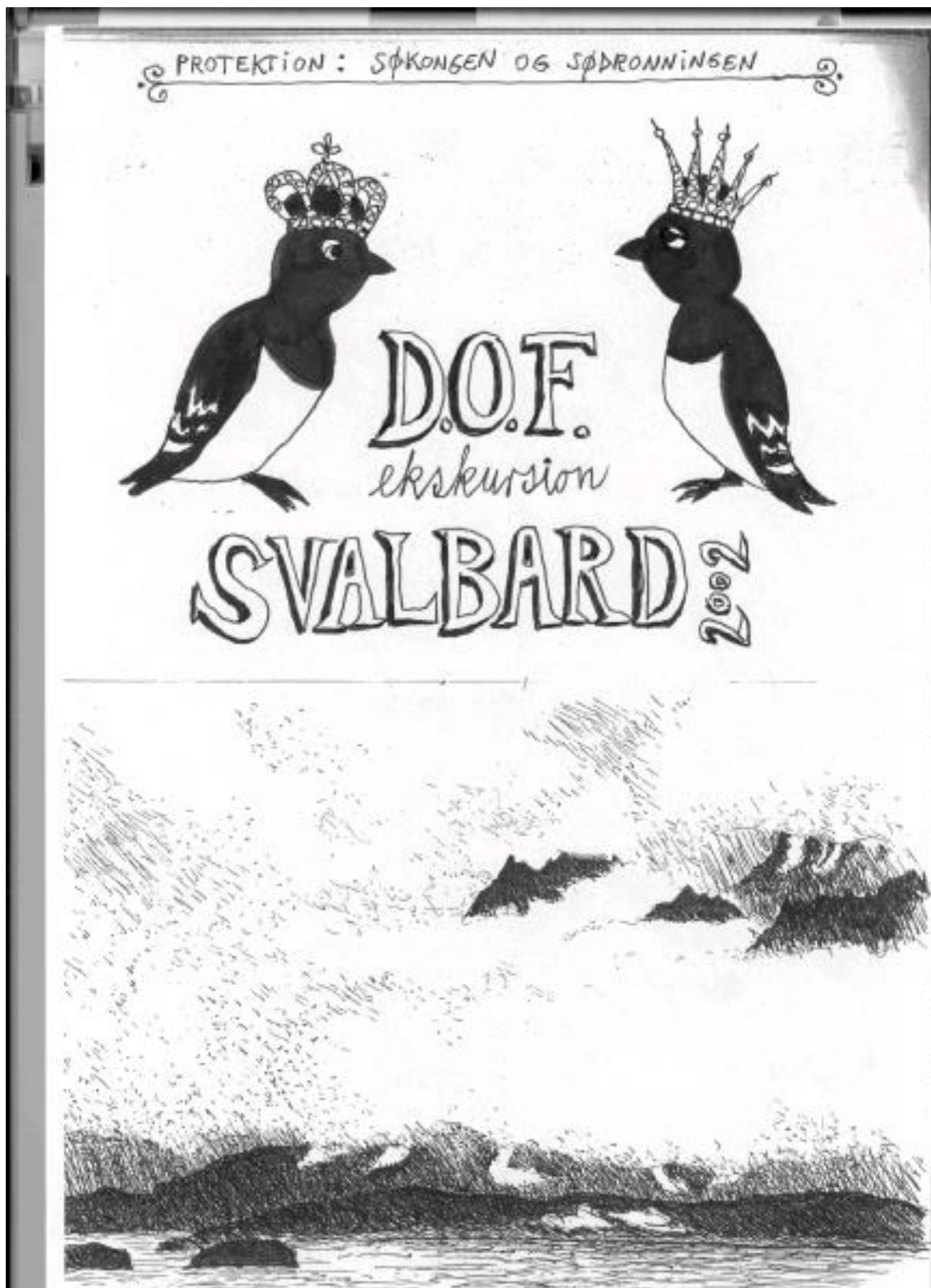

Indledning

Ekskursionsudvalget under Dansk Ornitologisk Forenings Københavnsafdeling arrangerede i perioden 7. juli til 22. juli 2002 en stortur til Svalbard. Turen blev gennemført med 25 deltagere og 2 ledere. Programmet var sammensat af 4 dage i Longyearbyen, hvor vi dels selv tog ud i området og dels var med på arrangerede ture, bl.a. til den russiske bosætning Barentsburg. Herefter 11 dages sejllads og endelig en hviledag til sidst i Longyearbyen. På 4. dagen gik vi sidst på eftermiddagen ombord på det russisk ejede og ombyggede ekspeditionsskib "Professor Molchanov", langtidschartret af det hollandske OceanWide Expeditions, som tog os på en sejltur, som efter planen skulle føre os rundt om det meste af Svalbard. Vi sejlede i 11 dage og tilbagelagde i alt 1.054 sømil eller næsten 2.000 km. Vi kom op til det nordligste af Svalbard, forbi Nordkapp og drev rundt i pakisen på næsten 81° N, - nord for Sjuøyaene, var nede gennem Hinlopenstrædet og østpå i farvandet syd for Nordaustlandet og nord for Prins Karls Land, der er Isbjørnens vigtigste yngleområde og hvor vi lå stille i pakisen i mange timer. Rundede Sørkapp og sejlede nordpå via Hornsund og Van Mijenfjorden tilbage til Longyearbyen.

Blandt deltagerne var vi så heldige at have flere biologer, en botaniker og en dyrlæge. Biologerne naturligvis med deres generelle viden, og den ene specielt om hjorte. En tak til John for altid beredvilligt at fortælle om rensdyr og gevirer. John hjemtog i øvrigt adskillige gevirer til sin samling. Til Steffen for sin artikel om husdyrene i Barentsburg, samt øvrige artikler og for at redigere sin video og distribuere til alle interesserede. Men også til den evigt iagttagende Erling, der altid var at finde bag sin kikkert. Erling fik således også æren af at spotte den første Isbjørn.

En 29 års bryllupsdag og en ekstrem oplevelse med 3 Isbjørne udløste champagne på dækket til alle. Tak til Arne & Bodil og Marianne & Nils. Sidstnævnte for ligeledes at dedikere sin oplevelse med de 3 Isbjørne til denne rapport.

På det botaniske var vi begunstiget med en inkarneret ekspert, der aldrig undlod at fortælle os, hvad den ene skønne arktiske plante efter den anden hed på latin. Helle har venligst stille sine blomsteriagttagelser til rådighed for rapporten.

På det socialhumoristiske område, som jo er en vigtig del af samværet for så mange mennesker i 16 dage, skal der lyde en tak til Jens, Elma, Marianne og Steen for deres aldrig svigtende sans for at vende enhver situation til noget vi andre kunne grine af. En sjælden kærlig omhu, og aldrig svigtende "har du det hele", eller "er der noget du mangler Svendsen" kom det tit fra Anne-Marie. Også en tak til resten af deltagerne for deres egen særlige måde at være på, og for at gøre turen til det den blev.

Sidst men ikke mindst blev vores gruppe på sejlturen, som jo var en væsentlig del af hele DOF-turen, udvidet med Hanne og Søren fra Århus. Begge DOF'er men på egen hånd. De blev meget hurtig en naturlig del af "dansen" på Professor Molchanov. Efter at have set Polarlomvieerne i tusindvis på deres hylder, specielt på Alkefjeldet, stående med ryggen til verden og klinet op af den stejle klippe, fik Søren ved barbequefesten ombord på skibet hurtigt tilnavnet "hyldeknægten". Såvel forsiden som øvrige stregtegninger er velvilligt stillet til rådighed af Flemming Quist Møller.

Frands E. Jensen & Per G. Larsson

SVALBARD

7.- 22. juli 2002

Dagbogsoptegnelser fra

"De kolde kysters land"

af Per G. Larsson

Indholdsfortegnelse

Indledning

Dagbogsnotater

Fuglearter

Pattedyr v. John G. Larsson

Planter v. Hele Nielsen

Det arktiske område v/Tarik Chekchak

Isbjørnen – et havpattedyr? v/Rinie van Meurs

Barentsburg v/Steffen Holst

- "Landbrugsproduktion" under arktiske forhold. Snapshots fra dagbogen.

Svalbard – geologernes slaraffenland v/Steffen Holst

Kort er udarbejdet af Steffen Holst

Kort over Svalbard med ruten for sejlturen

Detailkort over Longyearbyen

Detailkort over Isfjorden

----- oOo -----

Deltagere:

Margrete Caspersen

Ulla Sylvest og Rolf Bülow

Erling Krabbe

John G. Larsson

Karsten Schmidt

Marianne Hartmann og Nils Christian Armand

Kirsten Breddam

Steffen Holst

Ole Lemming

Bodil I. E. og Arne V. Nielsen

Helle Nielsen

Ane Marie og John Svendsen

René Hansen

Flemming Quist Møller

Aase Ilum

Kirsten Dahlfelt

Jan Nilsson

Elma og Jens Scheibel

Marianne og Sten Andersen

Hertil kom Hanne og Søren Højager, der deltog på sejlturen med Professor Molchanov

Turledere: Per G. Larsson og Frands E. Jensen.

Søndag den 7. juli 2002

Vejret taget i betragtning denne dag, søndag den 7. juli, må vi have set lidt pudsige ud da vi troppede op i lufthavnen i Kastrup med fjeldtøj, støvler og jakker. Alle "fornuftige" mennesker gik rundt i shorts, t-shirts og sandaler. Men de skulle jo heller ikke op til Isbjørneland.

Vel ankommet i lufthavnen var der "mandetælling", og det viste sig, at alle havde indfundet sig. Der var et par "nye" ansigter i forhold til formødet, og alle strålede af forventningens glæde.

Efter uddeling af flybilletter fik vi rimelig smertefrit checket ind, og efter at have sagt farvel til de få pårørende – i sommertøj – drog vi alle op i afgangshallen. Der var lidt usikkerhed omkring bagagen, men det måtte vi finde ud af i Oslo. Med mødetidspunkt klokken 17 havde ingen af os fået aftensmad. Vi var derfor spændte på, hvad flyet til Oslo ville byde på – ikke at den ene times flyvning kunne bibringe den helt store kulinariske oplevelse, men sultne var vi. Stor var vores overraskelse, og måske også skuffelse, da vi blev præsenteret for en *muffin*! Ræsonnementet må være, at man naturligvis skal være åben over for nye oplevelser.

I Oslo havde vi ca. 1½ time, men Frands fandt hurtigt ud af, - fra pålidelig kilde sagde han, at der ombord på flyet til Longyearbyen ville blive serveret en fin middag, samt at vores bagage var blevet båret direkte ombord. – Herligt, nu ser det ud til at fungere.

Og minsandten, i flyet på vej til Svalbard fik vi en tre-retters middag. Parmaskine og melon til forret, laks til hovedret og en kage til dessert. Hertil øl, vin, champagne eller vand efter eget valg og dertil kaffe og cognac. Se det var en værdig begyndelse til det, der skulle vise sig at blive en helt fantastisk oplevelse for os alle. Men hvad skulle dog alle de mennesker på Svalbard. Maskinen var næsten fuld. Vi vidste naturligvis hvad vi selv skulle, men så mange. Vi undrede os lidt.

Ankomsten til Longyearbyen forløb planmæssigt og udlevering af bagagen gik uden større dramatik – dog var der lige inden for i lufthavnsbygningen udstillet en Isbjørn og i skranken lå der små foldere med advarsler om Isbjørn – "geller over hele Svalbard" stod der.

Jan var ankommet til Longyearbyen sidst på eftermiddagen, og rapporterede via Frands' mobiltelefon om Snespurv som første fugleobs. Og sælbøf til middag på restaurant Huset.

Snart efter var vi på vej i bussen til Nybyens Gjesthus, og efter udlevering af nøgler gik vi til ro kl. 02.00. Vi fik dog lige noteret Snespurv, Gråmåge og Søkonge. De første krydser var en realitet.

Mandag den 8. juli - Adventdalen

Dagens program: vandretur i Adventdalen samt "udforskning" af Longyearbyen.

Efter morgenmaden, som hver dag serveredes mellem 7 og 10, holdt vi informationsmøde. Vi besluttede os for at gå en tur ud ad grusvejen, op imod Adventdalen. Dog skulle Per og Frands først leje de obligatoriske rifler, til beskyttelse mod Isbjørne.

Uden for vinduerne på hotellet gik der rensdyr, den specielle Svalbardren, der er væsentlig mere lavbenet end sin artsfælle fra de skandinaviske fjelde.

Resten af formiddagen gik med "sight seeing" i Longyearbyen, og kl. 12 middag gik vi i nogen lunde samlet flok ud af byen. Der måtte dog lige tages et foto af de to gange Billy the Kid, alias Per og Frands bevæbnet til tænderne. Hørt i kulisen: *årets foto*.

Der kom nu andre motiver senere der bedre levede op til denne betegnelse.

Nede ved havnen fik to deltagere, Erling og Frands øje på stjertfjerene, af det der umiskendeligt lignede en Ismåge. Det var lidt svært at fatte for de to, at de måske allerede inden første dag var gået, havde fået en af turens hovedattraktioner. Vi fik

senere bekræftet fra andre kilder, at der holdt en Ismåge til i nærheden af Longyearbyen, så noteringen var valid.

Turen ud ad grusvejen – op i Adventdalen gav mange nye arter, endda for nogles vedkommende rimelig tæt på. Et stykke ude mødte vi skiltet som alle bare måtte fotografere. Et almindeligt trafikskilt med en Isbjørn og teksten: *Geller hele Svalbard*. Frokosten var medbragt, så den blev fortæret inden turen gik hjemad. Vel inde i Longyearbyen, nede ved havnen så Kirsten en Rødstrubet lom ude på fjorden. Ikke alle fik den med ved denne lejlighed, men det gjorde vi til gengæld senere på turen, oven i købet på rede.

Observationer 8. juli 2002 – Longyearbyen – Adventdalen retur

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom	1	Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	
Mallemuk	5	Stor præstekrave	2	Almindelig kjove	5	Tejst	20
Kortnæbet gås	20	Sortgrå ryle	50	Lille kjove		Søkonge	xxx
Bramgås	25	Almindelig ryle	2	Storkjove		Lunde	
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	100
Krikand		Thorshane		Gråmåge	xx		
Ederfugl	100			Svartbag			
Kongeederfugl				Ride	100		
Havlit	2			Ismåge	1		
				Havterne	100		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	-	Ringsæl	-	Hvalros	-
Svalbardren	5	Remmesæl	-	Vågehval	-
Polarræv	1	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Resten af eftermiddagen og aftenen var på egen hånd i Longyearbyen. Klokken 19 havde vi briefing, hvor vi gennemgik dagens oplevelser og fortalte om planerne for næste dag. Aftensmaden blev for manges vedkommende indtaget i Huset, hvor Jan dagen i forvejen havde prøvesmagt menuen.

Tirsdag den 9. juli - Bjørnedalen

Dagens program: vandretur i Bjørnedalen med fokus både på fugle og arktiske planter.

Efter morgenmaden blev vi hentet af 3 minibusser med hver sin guide og to medbragte rifler. Vi var blevet enige om at blive ude i Bjørnedalen efter at den officielle tur sluttede ved 13-tiden, og havde derfor arrangeret en bus til at hente os kl. 16. Vores oprindelige plan var at vandre videre op på selve fuglefjeldet. Dette blev vi imidlertid overbevist af hotelpersonalet om ikke var muligt – der var simpelthen for langt i forhold til den tid vi forventede at bruge. Derefter ville vi ud langs kysten og se fuglefjeldet nedefra. Den gik heller ikke, idet vi fik at vide, at selve kystlinien langs fjeldet er så smal, at man skal kende tidevandet for ikke at komme i en livsfarlig situation. I ugen før var et hold turister blevet undsat netop på denne rute af en redningshelikopter på grund af faren for at blive

skyllet ud i Isfjorden. Vi nøjedes derfor med at blive i dalen, og blot udforske den yderligere.

Fra Longyearbyen kørte vi ned forbi havnen og ud mod Hotelnesset. Her ligger en del små laguner, hvor der blev spejdet efter Thorshane. Den fik vi nu ikke set, men til gengæld fik den sidste bus noteret 5 Krikænder, hvilket alle blev lidt oppe at køre over. Det havde vi bestemt ikke ventet at se på Svalbard. De to forreste busser stoppede længere ude for at se en flok Ederfugle efter. Og her var gevinst. Der viste sig at være en Kongederfugl han i flokken, rimeligt tydelig, det var jo herligt, - og de første lunder blev også en realitet. I luften over os fik vi to Almindelig kjover. Desuden blev der noteret havlit, Søkonge, Tejst, Polarlomvie, Havterne, Mallemuk, Gråmåger, Rider samt Snespurv.

Vi ventede til den sidste bus var kommet op til de to forreste, for at give dem chance for Kongederfugl, men uheldigvis lettede flokken øjeblikket forinden, hvorefter vi fortsatte køreturen ind i dalen. Ved den nedlagte mine stoppede vi og skulle herfra vandre længere ind i dalen. En Svalbardrype modtog os, næsten som var den bestilt. Alle fik set den – og det var til gengæld også den eneste rype, ikke bare her, men på hele turen, vi fik set!

Turen ind i dalen gav mange flotte udsigter over landskabet, både op i dalen og ud mod Isfjorden, med gletschere ude i baggrunden. Eneste yderligere art blev Bramgås. Vi delte os i 2 grupper, med hver sin bevæbnede guide. Om ikke Helle allerede på nuværende tidspunkt havde fået mange nye plantearter – godt bistået og med stor faglig interesse fra Erling, blev Bjørnedalen et eventyrland for Helle. Konstant kom hendes glade udbrud om endnu en ny art. Og vi var mange som fik lov at få del i både Helles og Erlings store faglige viden, og begge øste uden grænser af deres viden. Der blev fotograferet - denne gang ikke med telelinse men med makro, nede på knæ, for at få støvdragere og alt med på billedet.

Lidt over middag blev der serveret kaffe, te og kiks af guiderne. Nogle få valgte at køre med tilbage i minibusserne til Longyearbyen, og de fik en Thorshane på vejen tilbage som ekstragevinst. Resten deltes i to grupper, hver i sær ledet af henholdsvis Frands og Per med riflerne. Senere på eftermiddagen blev den medbragte frokostpakke indtaget. Klokken 16 skulle vi som aftalt hentes af en bus. På vejen tilbage havde den ene gruppe været nede ved indgangen til dalen og set nærmere på en Almindelig kjo ve der lå på rede. Den anden gruppe fik bl.a. Mallemukker og Rider i øjenhøjde ved at gå langs skrænten ud til fjorden. Men alle fik vist set pragteksemplaret af en Svalbardren, den stod næsten helt ud til stien og var meget fotogen.

Tilbage i Longyearbyen fik Frands og Per afleveret riflerne, og kl. 19 var der briefing om dagens observationer og morgendagens program.

Aftensmaden blev for manges vedkommende indtaget på Funken, hvor der var en stor buffet med alt godt fra havet, bl.a. sæl, og hvaltatar.

Observationer 9. juli 2002 - Longyearbyen – Bjørnedalen retur

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom		Svalbardrype	1 ♂	Mellemkjove		Polarlomvie	xxx
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave	3	Almindelig kjove	5	Tejst	xx
Kortnæbet gås		Sortgrå ryle	10	Lille kjove		Søkonger	xxx
Bramgås	25	Almindelig ryle	1	Storkjove		Lunde	10
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	xx
Krikand	5	Thorshane	1 ♂	Gråmåge	xx		
Ederfugl	100			Svartbag			
Kongeederfugl	3 ♂			Ride	xxx		
Havlit	2			Ismåge			
				Havterne	xx		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	-	Ringsæl	-	Hvalros	-
Svalbardren	5	Remmesæl	-	Vågehval	-
Polarræv	1	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Onsdag den 10. juli – Isfjorden, Barentsburg & Esmarkbræen

Dagens program: sejltur til Barentsburg, forbi fuglefjeldet og tværs over Isfjorden til Esmarkbræen.

I nattens løb er der ankommet 3 danskere til hotellet, Søren, Jytte og Hanne, som alle skal med til Barentsburg.

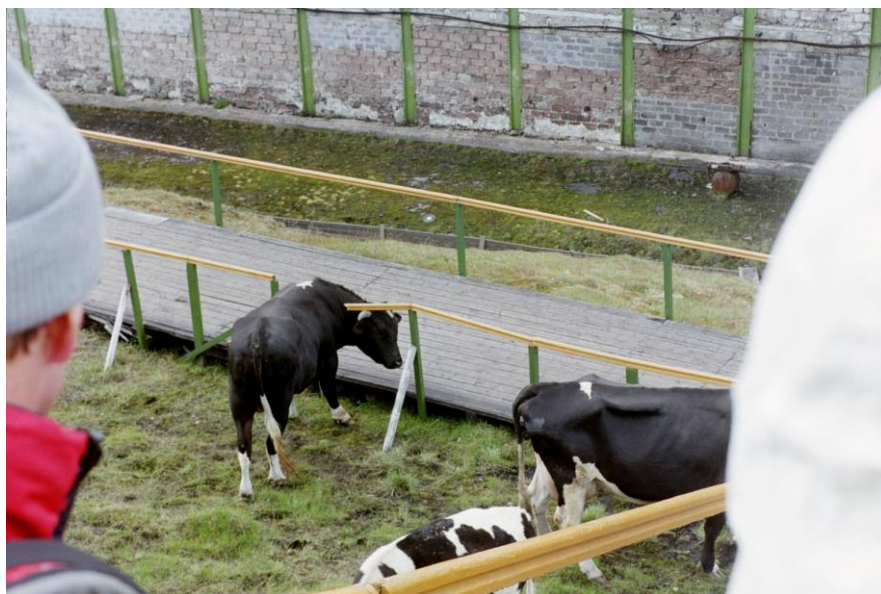
Efter morgenmaden er der samlet afgang til havnen, hvor skibet, MS Langøysund skal sejle os langs med fuglefjeldet ved Bjørnedalen. Det som vi ikke havde mulighed for at se i går, får vi nu set rimelig tæt på fra søsiden, og det bliver tydeligt for os, at det kan være ret risikabelt at forsøge sig med en vandretur i strandkanten. Visse steder synes kystlinien kun at være et par meter bred, og der skulle ikke megen fantasi til at forestille sig hvor farlig situationen kunne blive når tidevandet kom, eller at det blæste op. På grund af den megen guano fra fuglene, er fjeldsiderne meget grønne og frodige, sammenlignet med meget af det vi kommer til at se de næste mange dage.

Der er rimelig meget søgang på turen til den russiske mineby, – og det bliver værre. Vinden står næsten ret ind fra vest og giver temmelig høje bølger. I minebyen bor der ca. 800 russere og ukrainere. Barentsburg blev etableret i 1920 af et hollandsk selskab, men senere solgt til det sovjetiske kulkompagni, Arktikugol i 1932, og her bor i dag ca. 800 russere og ukrainere. De arbejder på en 2-årig kontrakt, og får en rimelig høj hyre, sammenlignet med lønninger i Rusland, men får ikke udbetalt penge i løbet af de 2 år kontrakten løber. Til gengæld har de fri kost og logi, dog, alt hvad de drikker og ryger bliver trukket fra deres kontraktbeløb ved hjemsendelsen. De har mulighed for at tage til Longyearbyen, men da de ikke får udbetalt kontanter, er de i princippet stavnsbundet til Barentsburg. I en artikel i Svalbardposten fra den 5. juli 2002 fortælles det, at kulforekomsten i den russiske mine er ved at være sluppet op, men at russerne derfor, formentlig for at forblive i området vil investere i fiskeindustrier mv., som af norske

eksperter pt. regnes for endog meget urentabel. Samtidig virker det som om nordmændene er rimelig bekymret for udsigten til at få miljøet spoleret.

En sød og smilende russisk guide giver os en rundvisning og fremhæver minebyens fortræffeligheder, endda på et godt engelsk.

Vores dyrlæge, Steffen, når helt ud til deres stalde og gartneri, og får et førstehåndsindtryk af deres produktion af råvarer. Han var rimelig imponeret, og i bilaget kan man læse om hans observationer i de russiske stalde.

Efter to timers ophold i Barentsburg sejler vi nu tværs over Isfjorden. Søgangen er ikke blevet mindre, tværtimod, og samtidig får vi under dækket serveret frokost, der består af spaghetti med kødsovs. Det var ikke lige let at holde balancen med en øl og en tallerken. Faktisk krængede det lille skib så meget, at køjet hernede til tider var helt under vand. Vi holdt os stort set alle fri af søsygens kvaler, nogle bl.a. fordi de allerede var startet på plasteret.

Der er Søkonger overalt på vandet. Frands udbryder på et tidspunkt: *de er lige som humlebier der kommer op af vandet, og så flyver de bare 10 km.*

Først da vi kommer i læ af Esmarkbræen flader vandet ud og det er muligt at stå nogenlunde stille med en kikkert, uden den hele tiden hopper op og ned.

Der sejles tæt ind til Esmarkbræen, hvor vi får det første storslåede indtryk af en bræfront. Senere får vi mange endnu flottere oplevelser af lignende art. Vejret er ret blæsende og diset, så der er ikke de store observationer. Vi er tilbage i Longyearbyen ca. kl. 19, og aftensmaden indtages af mange på Funken.

Observationer 10. juli 2002 - Longyearbyen – Barentsburg - Esmarkbræen

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom	1	Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	xxx
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	2	Tejst	xx
Kortnæbet gås		Sortgrå ryle	1	Lille kjove		Søkonger	xxx
Bramgås	xx	Almindelig ryle		Storkjove		Lunde	xx
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	x
Krikand		Thorshane		Gråmåge	x		
Ederfugl	xxx			Svartbag			
Kongeederfugl	50			Ride	xxx		
Havlit				Ismåge			
				Havterne	xx		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	-	Ringsæl	-	Hvalros	-
Svalbardren	1	Remmesæl	-	Vågehval	-
Polarræv	-	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Torsdag den 11. juli – Longyearbræen og Professor Molchanov

Dagens program: fosilvandrig til Longyearbræen, - ombordstigning på Professor Molchanov.

Efter morgenmaden samles vi alle kl. 11 for at begive os op til Longyearbræen i et forsøg på at finde fossiler. Det obligatoriske gevær låner vi på hotellet. Søren, Jytte og Hanne er med på turen. Vi vælger at gå den vej vi troede var den korteste og letteste. Imidlertid viser det sig, at vi havner midt i smeltevandsdeltaet fra gletscheren, og Frands og Jytte må opgive på grund af forkert fodtøj. Her fik de lange støvler virkelig stået deres prøve. Efter en rimelig stejl optur til gletscheren forbliver Helle neden for, bl.a. i den tro, at vi kommer tilbage samme vej. Vel oppe ved selve brækanten, med en storslået udsigt over Longyearbyen får vi set og samlet mange flotte fossiler. Efter frokost begiver vi os ned, men til Helles overraskelse, og uden hun ved af det, på den anden side af gletscheren, hvor vi derved kommer tæt på fjeldet og Søkongerne. En del af os kravler op for at få nærbilleder af Søkongerne, en herlig oplevelse. Senere på turen får vi en lignende oplevelse, blot med endnu flere Søkonger på øen Fuglesongen. – Her får vi også turens ultimative Isbjørneoplevelse.

Da de sidste når ned til hotellet er der tid til en herlig kold forfriskning, som venligt bliver sponsoreret af Søren, Jytte og Hanne. De tre skal først hjem på lørdag, så de har et par dage endnu til at opleve Longyearbyen og de nærmeste omgivelser – med riffel naturligvis.

Klokken ca. 15.40 ankommer bussen der kører os ned til havnen og "Professor Molchanov". Søren og Hanne følger med, Jytte blev på hotellet. De vil ned os se skibet, som skal være vores hotel de næste mange dage. Besætningen sørger for vores bagage medens vi bliver checket ind på skibet.

Stor er vores overraskelse over skibet, der er meget velholdt, rummeligt og godt indrettet. På samme dæk, dæk 3, som de fleste af os indkvarteres på ligger også de to restauranter samt informationstavlen. På dæk 4 findes flere kahytter samt baren – der blev fast samlingspunkt hver dag til briefinger. På dæk 5 var kaptajnens kahyt, et par suiter og andre kahytter. På dæk 6 blandt andet radiotelegrafisten og selve broen. Denne fik vi at vide var åben døgnet rundt, med mindre særlige forhold gjorde, at mandskabet ville have den alene til navigering. Dæk 2 var primært forbeholdt den russiske besætning, men her var også vaskekælder og sauna.

Da der ikke var helt "udsolgt", fik Per en dobbeltkahyt til sig selv. Den udnyttede han straks til rigtig at brede sig. Hængte kort over Svalbard op på væggene mm. Kahytterne var pænt udstyret med senge, et arbejdsbord samt en lille briks. Der blev skiftet håndklæder så tit man ønskede, og sengen blev redt hver dag – vild luksus!

Pludselig lyder der en stemme over skibets højtalersystem - det er Rinies, som er OceanWides ekspeditionsleder. Den stemme lærer vi hurtigt at kende, for vi får den at høre mange gange på turen, - altid glad og positiv.

Der bliver kaldt til velkomst- og informationsmøde kl. 17 i baren. Rinie van Meurs bød alle velkommen og gav en introduktion til skibet, OceanWides mandskab samt til den russiske besætning. Foruden Rinie, som er ekspeditionsleder, består mandskabet af en franskmand, Tarik, som er "turlederaspirant", hotelmanager Lilian fra Polen, en barpige Franciska fra Schweiz, og en læge, Simon fra New Zealand. Herefter blev vi passagerer præsenteret. Foruden os DOF'ere var der en engelsk gruppe ornitologer, et ungt schweizisk nygift ægtepar på bryllupsrejse, et tysk ægtepar, et amerikansk ægtepar, et hollandsk ægtepar samt et par stykker mere.

På et tidspunkt taler Rinie med den engelske ornitolog Peter Roberts, som er leder af den engelske gruppe om han vil bære riffel på turen. Han afslår imidlertid tilbudet, hvorefter Rinie retter henvendelse til Per, som beredvilligt siger ja. Nu var det ikke bare tre dage i Longyearbyen med en bøsse over skulderen, nu var det hele turen.

Den russiske besætning består af 20 mennesker: en kaptajn, en radiotelegrafist, Vladimir, en maskinmester, som vi aldrig så (?), rengøringspersonale, heriblandt Olga og Nadja, køkkenpersonale, samt to kokke, en engelsk og en australsk. Ombord på skibet er der 4 gummibåde af typen zodiac, som bliver betjent af den russiske besætning.

Rinie fortæller yderligere, at vi forventer af afsejle kl. 18.00, at der redningsøvelse kl. 18.30, og middag kl. 19.30. Redningsøvelsen går ud på, at alle skal til sin kahyt, afvente alarmtonerne og derefter, iført varmt tøj medbringe – og han understregede ikke tage på – den redningsvest som skal ligge til hver køje, og derefter begive sig op i baren. Det var et kosteligt syn! En bar er normalt et sted hvor folk opholder sig for at hygge sig. Nu var den omdannet til en skueplads, der fik tankerne hen på filmen om Titanic (uden sammenligning i øvrigt).

Efter at alle var samlet var der navneopråb, og herefter lød endnu en alarm – folk kiggede rundt på hinanden, spørgende, - hvorefter Rinie halvt grinende sagde, at det var altså nu man skulle begive sig i redningsbådene.

Alle begav sig nu på dækket i henholdsvis styrbord og bagbords side, hvor besætningen stod klar til at hjælpe os alle sammen, hver og én op i redningsbådene. Øvelsen var

meget realistisk – dog blev vi ikke hejst ned i vandet, og tak for det. Der var ikke for meget plads i båden – man kunne dårligt nok bevæge sig for at kunne fotografere, og en kikkert til at observere fugle med f.eks. var der heller ikke plads til! Lidt trange forhold sammenlignet med skibet – men det hedder jo også en *redningsbåd*.

Efter at have siddet og udvekslet almindeligheder med sidemanden i et par minutter, fik vi at vide, at redningsøvelsen var overstået, og at der ville blive serveret middag kl. 19.30 i restauranterne. Alle hastede ud og ned for at klæde om. Spændt både på hvad skibets kokke kunne præstere, og spændt på restauranternes indretning.

DINNER

* * * * *

smoked salmon with dill sauce

*

saltimbocca of pork

with coburgerham

*

malaga ice cream with rum sauce

Såvel borde som stole var boltet fast i gulvet, så der var ingen skramlen med stolene. Disse kunne til gengæld drejes rundt om sig selv så det var muligt at komme ud og op at

stå. I de to restauranter blev maden serveret af to russere, og vi blev meget positivt og glædeligt overrasket over kvaliteten – og Kirsten, der havde sejlet med Professor Molchanov før, havde også på formødet ”advaret” os om, at vi godt kunne forvente at tage et par kilo på. Det tegnede godt.

Vi afsejlede Longyearbyen kl. 18.00 og allerede 5 minutter efter var vi uden for mobilnettenes rækkevidde. Herefter var eneste kommunikation til omverdenen via skibets radio. Kursen gik nord og vest om Kong Karls Forland, idet Forlandssundet er for grundt, og op til Kongsfjorden. På den store wideboard tavle ved indgangen til restauranterne blev morgendagens program anført. Vi, Frands og Per havde diskuteret lidt med Rinie om at komme i land i Ny Ålesund, men efter nogle overbevisende argumenter fra Rinie, bl.a. om at nordmændene efterhånden havde afskåret turister muligheden for at gå rundt i området, så det kun var muligt at gå fra kajen til posthuset, som i øvrigt også var nedlagt og henlagt til souvenirbutik og tilbage igen, besluttede vi at bruge tiden på Blomstrandhalvøen i stedet. Et for os ”Dofere” overbevisende argument var, at på Blomstrandhalvøen ville vi få turens eneste chance for at se Lille kjove!

Sejlturen fra Longyearbyen til Kongsfjorden gav naturligt nok en del søfugle, den første Mellemkjove og Svartbag men ellers ikke noget nyt.

Observationer 11. juli 2002 – Longyearbræen, Longyearbyen - Kongsfjorden

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom		Svalbardrype		Mellemkjove	1	Polarlomvie	xxx
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave		Almindelig kjove		Tejst	xx
Kortnæbet gås		Sortgrå ryle		Lille kjove		Søkonger	
Bramgås	xx	Almindelig ryle		Storkjove	4	Lunde	xx
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	xx
Krikand		Thorshane	1 ♀	Gråmåge	xx		
Ederfugl	xxx			Svartbag	1		
Kongeederfugl				Ride	xxx		
Havlit				Ismåge			
				Havterne			

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	-	Ringsæl	-	Hvalros	-
Svalbardren	3	Remmesæl	-	Vågehval	-
Polarræv	-	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Fredag den 12. juli – Blomstrandhalvøya og ”14. juli bræen” - den første Isbjørn observeres

Dagens program: Blomstrandhalvøen, Krossfjorden og ”14. juli bræen”, Lilliehöökfjorden.

Skibet har kastet anker og ligger nu i Kongsfjorden ud for Blomstrandhalvøen og Ny Ålesund. Det er den første morgen ombord på skibet – hvordan er morgenmaden, hvordan er serveringen. Efter gårsdagens middagsoplevelse er vi naturligt nok spændte på, om det fortsætter lige så fint. Og det gjorde det. I de to restauranter var der dækket op med brød, æg, bacon, pølser, salami, ost, marmelade, havregrød, juice, kaffe og te. Imponerende når man betænker, at vi befandt os på et relativt lille skib.

Fra 7.30 – 8.30 var der morgenmad, og denne blev annonceret over højtalerne kl. 7 af Lilians søde stemme. Hendes stemme blev efterhånden lige så kendt som Rinies.

De to stemmer kom med tiden til at få hver sin betydning i vores bevidsthed: Rinies betød action, Lilians betød bordets glæder.

Klokken halvni var der briefing i baren og her orienterede Rinie om formiddagens program samt informerede om begrundelserne for ikke at gå i land i Ny Ålesund, men til gengæld bruge tiden på Blomstrandhalvøen. Thorshanen var ikke set i Ny Ålesund i flere år, Havterne var mindsket og det samme med Bramgåsen. Det skyldtes muligvis for mange Polarræve, men årsagen var ikke helt klarlagt. Og som sagt, eneste sikre sted for Lille kjove og med mulighed for Rødstrubet lom. Så var sagen afgjort.

Zodiacbådene blev gjort klar mens vi alle belavede os på den første landgang - iført behørig lange gummistøvler. I øvrigt var der et sikkerhedssystem, som alle skulle overholde inden vi gik i bådene. På dæk 4 var der en tavle med alles navne og et tilhørende nummer. Når man gik i land skulle man vende sit nummer, eller ”tag”. På den måde kunne Rinie og skibet sikre sig, at alle der gik i land også kom retur, idet man skulle vende sit nummer tilbage igen når man kom ombord.

Blomstrandhalvøen, som oprindeligt er en ø og opkaldt efter en svensk biolog, viste sig at være en rigtig perle. At komme i land fra gummibådene gik rimelig godt – og hele gruppen blev delt i to mindre, den ene ledet af Rinie og den anden af Tarik og Per. Øen var tidligere forbundet med fastlandet af Blomstrandgletscheren, men med tiden er gletscheren smeltet så meget tilbage, at sundet mellem den tidligere halvø og fastlandet er blevet fritlagt. Billeder fra 1918 og fra i dag viser, at gletscheren er smeltet og har trukket sig mere end 2 km tilbage.

I øvrigt forsøgte en englænder at udvinde marmor fra området, men kvaliteten viste sig at være så ringe, at når marmoren kom frem til aftagerne smuldrede stenarten. Projektet blev opgivet, men hytten og en del af det gamle marmorværksted står stadig som ét blandt mange kulturminde rundt om på Svalbard.

Den Lille kjove var der, og så vidt vi kunne bedømme endda på rede. Desuden sås Rødstrubet lom også på rede, Almindelig kjove, Bramgåse med gæslinger, Havterne, Snespurv med unger samt Rensdyr.

Medens vi spiser frokost sejles vi til Krossfjorden, hvor der kastes anker ud for ”14. juli bræen”. Nils ser en vågehval fra skibet.

LUNCH

Carrot and celery soup

*

chili con carne

served with rice and salad

Det vi ikke fik oplevet i og omkring Ny Ålesund var bl.a. verdens nordligste beboelse. Indtil 1962 var der minedrift, men en voldsom eksplosion ødelagde minen, hvorefter det statslige mineselskab opgav driften. Bygningerne er siden blevet indrettet og udvidet til at huse Norsk Polar Institut. Her ligger også verdens nordligste jernbane, som dengang blev brugt af mineselskabet.

Inde i bunden af fjorden ligger Kongsbræen, og inde over land kan man se de tre nunatakker, Tre Kroner, Kongsfjeldet og Dronningefjeldet, der rejser sig 1263 m o.h. Et mindesmærke for Nobile og Amundsen er rejst umiddelbart uden for Ny Ålesund, hvor Amundsen og Nobile forankrede deres luftskib *Norge* i 1926, og Nobile med *Italia* i 1928 før deres rejser til Nordpolen.

Efter frokost går vi på dækket for at gå i bådene, men forinden spotter Erling en Isbjørn – den første, kan det nu være rigtigt! Jo – Rinie kaldes til dækket og gennem teleskopet får vi alle bekræftet, at turens første *polar bear* er observeret. Men det bliver endnu bedre. Den ligger tilsyneladende på en isflage med en nedlagt sæl. Der er meget blod omkring den og euforien eksploderer hos os alle. Erling får de velfortjente anerkendelser og planen bliver nu at gå i bådene og sejle så tæt på isflagen med bjørnen som muligt. Klokken er 15.30 og vejret er stille, let sol og perfekt til turen.

Fire zodiacs krydser nu gennem isflager – der er længere end forventet ind til netop den flage hvor bjørnen befinder sig på. I mere end en time krydser vi rundt i isen inden bjørnen til sidst vælger at svømme til land og forsvinder. Næste eksplosion – Kirsten

Breddam spotter en Ismåge netop på den isflage, hvor bjørnen befandt sig med sælen. Nu er der kun blod på den blåhvide is. Men hvilket motiv – Ismåge på isflage, drikkende blod fra sæl nedlagt af en Isbjørn. Vi brugte 45 minutter på at iagttage og fotografere mågen - på klods hold.

Herefter sejler vi ind på det planlagte landingssted, nord for bræen. Endnu engang er der meget frodigt med mange smukke blomster. En Snespurv flyver til og fra sin rede og fodrer unger. To polarræve observeres, Kortnæbbet Gås og en flok Bramgæs med gæslinger.

Ude i zodiacs sejler vi, på vej tilbage til skibet forbi et mindre fuglefjeld, hvor Lunde og Polarlomvie befinder sig nede i 3 – 4 meters højde over vandoverfladen. Inden vi sejler ud mod skibet observeres en tredje polarræv, som lige skal studeres. Vi er tilbage på skibet kl. 19 – alle "tags" vendes på tavlen og snart høres Lilians bløde stemme: *good evening ladies and gentlemen, the time is now seven thirty and dinner will be served in a few minutes.*

DINNER

* * * * *

spring onion soup

*

cod with teriyaki marinade
broccoli and potatoes

*

passion fruit parfait

* * * * *

Imens vi nyder middagen sejler vi ud af Krossfjorden og op i Lilliehöökfjorden. Skibets kaptajn og besætning får skibet til nærmest at glide lydløst helt ind i bunden af fjorden, meget tæt på selve bræen, Lilliehöökbræen, der rejser sig fra landet og står som en mur ud i vandet. Der er ikke en vind der rører sig og solen skinner. Ud over de nu snart sædvanlige Mallemukker, Polarlomvier og Rider ser vi også 2 Remmesæler.

På et kort over fjorden virker bræfronten ikke særlig bred, men virkelighedens verden overgår fantasien når skibet lige så langsomt drejer – helt inde ved bræen kun ca. 200 m fra iskanten – og langsomt følger hele gletscherfronten, som er omkring 4 – 6 km bred, og først derefter vender stævnen ud af fjorden. Alt foregår i en velsignet ro og harmoni med naturen, hvis man kan tillade sig at bruge det udtryk når man befinder sig på et stålskib med al dets teknik. Stilheden oppe foran og på broen, og synet af gletscheren, det spejlblanke hav og fuglelivet er lease for sjælen. – Og så ved vi godt at naturens skønhed rummer lige så meget død og grusomhed. Det oplevede vi lidt af i eftermiddags, da vi så Isbjørnen, Ismågen og blodsporerne.

Observationer 12. juli 2002 – Blomstrandhalvøen, 14. juli bræen, Lilliehöökfjorden

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom	5	Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	xxx
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	6	Tejst	xx
Kortnæbet gås	12	Sortgrå ryle	8	Lille kjove	2-3	Søkonge	xx
Bramgås	xx	Almindelig ryle		Storkjove	2	Lunde	xx
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	x
Krikand		Thorshane		Gråmåge	xx		
Ederfugl	x			Svarthag	1		

Kongeederfugl				Ride	xxx		
Havlit				Ismåge	1		
				Havterne	xx		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	1	Ringsæl	-	Hvalros	-
Svalbardren	-	Remmesæl	1	Vågehval	-
Polarræv	3	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Lørdag den 13. juli – Amsterdamøya, Danskøya og Fuglesongen 80° Nord og Møffen

Dagens program: om formiddagen i land på de to øer, Amsterdamøya og Danskøya. Efter frokost i land på øen Fuglesongen, herefter op til 80° N og Hvalrosreservatet Møffen.

I løbet af natten er vi sejlet nordpå, og klokken 8.30 er der briefing, lige som i går. Vi er ankret op på 79°43N og 11°01Ø, midt mellem Amsterdamøya og Danskøya. Formålet med besøgene her er mere af kulturel art, men vore fuglehjerter fornægter sig ikke. Der vil naturligvis blive observeret alt hvad der rører sig.

På Amsterdamøya skal vi bl.a. se Smeerenburg med resterne af de hollandske hvalfangere fra 1700-tallet. Den foretrukne hval der blev fanget var Grønlandshvalen, og den blev næsten totalt udryddet. På stranden ligger der drivtømmer, som stammer fra floderne i det nordlige Sibirien. Tiden og mange turister har efterhånden fjernet næsten alle spor af både grave, huse og ovne. På Danskøya skal vi se resterne efter Andrés mislykkede forsøg på at komme til Nordpolen i luftballon fra Danskøya.

Vi går i land på Amsterdamøya kl. 09.30, og efter en gennemgang af de kulturelle mindesmærker går vi alle mere eller mindre ukontrollabelt rundt på den flade forstrand, hvor der bl.a. også har dannet sig en lille indsø. Og her giver de mange øjne og den store erfaring gevinst. På rimelig afstand observeres et par ryler, - der først, på grund af afstanden, diskuteres som om det kunne være Thorshaner. Men nej, efter længere tids kiggen i teleskoperne bestemmer Frands dem endelig til at være en Almindelig ryle og en Krumnæbbet ryle! – den sidste havde vi bestemt ikke forventet at se her oppe. Og var det nu noget helt specielt, der skulle indrapporteres til NOF, eller er Krumnæbbet ryle set flere gange på Svalbard. Det viste sig, efter at have checket bøgerne, at den ikke er så usædvanlig. Udover disse to observeres der Havterne, bl.a. 2 stk. 2K.

Vi går i bådene og sejler nu fra Amsterdamøya tværs over det lille stræde mellem øerne til Danskøya. I farvandet befinder der sig et andet ekspeditions-lignende skib, samt 3 havkajakker. Der blev Per ret misundelig og ønskede sig ned i en af dem. Vi gik i land på Danskøya kl. 11.30 og fik igen en meget levende og fin fortælling af Rinie om Andrés nordpolsfærd, der som bekendt mislykkedes og endte med, at både André og hans to følgesvende nødlandede i nærheden af Kvitøya, for derefter at begive sig på land på øen, hvor de døde i 1897, - de blev først fundet 30 år senere.

Vi sejler retur til Professor Molchanov kl. 12.20, og kort efter hører vi Lilian annoncere frokosten.

LUNCH

spaghetti with four cheese sauce

*

yoghurt shake with fruit

Det bliver fast rutine, at imens vi spiser, såvel frokost som aftensmad, flytter skibet sig til næste position, der i dag er den lille ø, Fuglesongen i øgruppen Nordvestøyane. Der er briefing kl. 15 i baren om hvad vi forventer at kunne se. Der er et fuglefjeld med mange Søkonger, men stranden er meget stenet, og de bedste steder, i forhold til vores landingssted, er på sydsiden af øen og op i slugterne. Vi deler os i to hold og aftaler, at vi hele tiden skal have radiokontakt. Rinie tager det ene hold og bliver nede på stranden og går ikke så langt med denne gruppe. Den anden gruppe med Tarik og Per, som Rinie kaldte for fjeldvandlerne bevæger sig rundt om sydspidsen, hvor der må klatres en del for at komme rundt og op ad fjeldet. Kysten og fjeldsiden består af store klippestykker. Heroppe er der en fantastisk udsigt ind til Albert Land med gletschere og sorte bjerge. Gruppen deles i to mindre grupper, der hver har et gevær med, og siddende højt oppe på bjergsiden oplever vi Søkongerne komme flyvende i kaskader forbi os. Tilsyneladende har vi taget deres siddepladser på bjerget, for inden ret længe begynder de at lande midt imellem os. Det bliver til nogle fantastiske billeder, hvor en telelinse ikke kan bruges –

fuglene er simpelt hen for tæt på.

Over radioen kommunikere vi med Rinie og aftaler at begynde at gå tilbage til landingspladsen. Efter at være kommet ned fra fjeldsiden og næsten rundt om sydspidsen, møder vi Bodil og Arne der fortæller, at de har hørt nogle brag, noget der lignede lyden fra skud. Tarik mener, at det muligvis kan være fra gletscherne på den anden side af sundet, men pludselig hører vi i radioerne, at der tales om "polar bears"!! Det viste sig, at de lyde Bodil og Arne havde hørt ganske rigtig var lyde fra gevær, idet der var svømmet 3 Isbjørne i land ved landingstedet. Det var Rinie der havde affyret to raketter og 2 skud op i luften for at skræmme bjørnene – en hun og to 1½ års unger til at bevæge sig væk fra os. Det lykkedes også, men det kostede to helt nye riffelhylstre, Peter Roberts ene handske, som blev gennembidt samt en af hans telelinser. Handsken kom med tilbage som et helligt relikvium, og vil helt sikkert indgå i hans historier om hvor tæt han var på Isbjørne dengang han var på Svalbard.

Den der var absolut tættest på var Nils, der sammen med Rinie opdagede bjørnene. Det var en barsk oplevelse for Nils, som først rigtig kom sig over forskrækkelsen – han var mindre end 50 m fra 3 professionelle dræbere, der ikke spørger først – efter at han fik 2 smøger og 2 whiskysjusser. Hans beretning, som han nedskrev umiddelbart efter at være kommet i sikkerhed på skibet, lyder som følger:

" Dette er en sandfærdig historie om en turist på ekspedition på krydstogtskibet Professor Molchanov til Svalbard i juli 2002.

Jeg havde været meget skeptisk over at guider og turledere rendte rundt med geværer hver gang vi var lidt uden for Longyearbyen og når vi gik i land på helt isfri øer eller strande. Isbjørne lever jo af sæler, og da de ikke kan fange dem i frit vand, må de nødvendigvis følge med isen nordpå om sommeren – troede jeg. Men jeg skal love for, at jeg har fået revideret min "ekspertviden" om Isbjørnes levevis. På Fuglesongen, som ligger omtrent på 80° nordlig bredde gik vi i land fra zodiacbådene på en stenet kyst, hvor der absolut ingen sne, endsige is var. Efter i lang tid at have studeret en større Søkongekoloni, gik vi tilbage til landingspladsen. Jeg kunne se bådene komme ude fra skibet og gik lidt (meget) i forvejen for at komme først i båden tilbage til skibet. Pludselig råbte vor erfarne guide – Rinie stop, idet jeg tror han gerne ville have lidt mere samling på tropperne. Jeg kunne ikke selv se landingspladsen men Rinie gik lidt længere nede,

og da vi gik igen, fik han pludselig øje på Isbjørne som svømmede i land ved landingspladsen, hvor vi havde efterladt lidt bagage og vore redningsveste.

Vi blev gennet sammen, og det kan nok være at jeg fik fart på for at komme tilbage til gruppen. Det viste sig senere, at jeg havde stået blot 100 m fra Isbjørnene lige på den anden side af klippen. Rinie gik nu i front og affyrede sin signalpistol. Først et knald fra pistolen, lidt efter et ordentlig brag over landingspladsen. Zodiacsene var nu nær ved kysten, og sammen med braget fik det bjørnene til at søge hen mod os. Han affyrede nu pistolen en gang til samtidig med, at han over walkie talkien flere gange råbte: zodiac go south – zodiac go south. Dvs. i retning af hvor vi opholdt os. Lige pludselig kiggede en hunbjørn med sine to unger op over klippekanten blot 50 m fra os. Rinie affyrede nu sin riffel i alt 3 gange hvorefter bjørnene vendte om og gik mod nord. Vi blev beordret længere tilbage for at få Per (+gevær), som var lidt længere bagude, med os. Fra zodiacs kunne de se, at bjørnene var kommet lidt på afstand, og vi kunne med nerverne på højkant, rystende ben og en stor forskrækkelse rigere begive os ned i bådene.

Det viste sig, at bjørnene havde "spist" en telelinse, et par vanter, en redningsvest og bortført 2 riffeletuier af skind. I sikkerhed, ude fra zodiacsene fulgte vi bjørnene der luntede nordpå inde på stranden. Det blev til mange gode billeder selv om jeg rystede lidt på hånden.

Da jeg kom tilbage til skibet skulle der 2 whisky og 2 cigaretter til, før jeg kom "ned på jorden" igen.

Nils Armand - 13. juli 2002."

Hanne fra Århus fortæller Rinie, at hun har observeret en måge der lignede en hættemåge. Efter beskrivelsen bliver Rinie overbevist om, at der er tale om en Sabinemåge, men desværre er det kun Hanne der når at se fuglen.

Et andet øjenvidne, fra en der også var meget tæt på bjørnene, faktisk lige bag Nils og Rinie er Ole, der beretter følgende:

"Vi var egentlig gået i land for at se Søkonger, og dem var der også rigeligt af på stedet. Rinie havde instrueret os, at vi bare skulle sætte os i nærheden af nogle klippeblokke, hvorfra vi havde set fuglene lette, så ville flokkene af Søkonger hurtigt komme igen. Og ganske rigtigt. Allerede efter 10-15 minutters venten fik jeg hurtigt så mange nærbilleder af nysgerrige og tillidsfulde Søkonger i kassen, at jeg tænkte ved mig selv "nå, det var jo nemt", og jeg havde faktisk i forvejen en del billeder af Søkonger fra Nybyen-Longyearbyen.

Så efter 20-30 minutter begyndte jeg at gå tilbage mod landingspladsen. Folk sad stadig og fotograferede rundt omkring. Cirka 200 m fra landingsstedet ventede jeg yderligere et kvarter, og begyndte derefter at gå videre. Det var især nogle af de ældre britiske deltagere, der ikke var gået så langt ud i det klippefyldte terræn, samt nogle af danskerne på vej tilbage, der befandt sig her. Rinie, der havde ansvaret for denne del af feltet råbte 'wait'. Flere var nu på vej tilbage. Foran gik Nils, derefter Carsten og så mig. Gummibådene begyndte at nærme sig fra skibet. Rinie afsøgte rutinemæssigt landingsstedet med sin kikkert. Pludselig råbte han: "Polar bear near landing site". Ganske rigtigt: I kikkert så jeg en Isbjørn i vandet hvor vi en times tid før var gået i land. Det næste der skete var, at Rinie råbte først: "Two polar bears", kort efter: "Three polar

bears; and they are heading in our direction". Rinie kaldte nu gummibådene over radioen for at få bådførerne til at skifte kurs.

Der var sket det, at Isbjørnene for at undgå gummibådene var gået i land og begyndt at gå i vores retning, naturligt nok væk fra gummibådene. Nu blev Rinie meget aktiv. Han løb frem og afskød to kanonslag og to skarpe skud fra geværet op i luften. Dels larmede skuddene så det gav genlyd, dels gav hvert kanonslag et lysglimt og et højt knald, faktisk så højt så at jeg måtte holde mig for ørerne.

Isbjørnene ændrede herefter retning væk fra os, den ene slæbende på en lang sort genstand, som viste sig at være et af Rinie's tomme, men nyligt indkøbte geværhylstre. På det tidspunkt har Nils, som var forrest, vel været omkring 30 m fra Isbjørnene, Carsten og Rinie 35-40 m, og jeg selv 40-45 m fra bjørnene. Så vi der var forrest befandt os i en halvcirkel omkring nogle Isbjørne ved landingsstedet, på et tidspunkt af turen hvor vi kun havde set én tidligere, nemlig dagen før. Det var en underlig fornemmelse. Dels forsøgte jeg at fotografere Isbjørnene alt hvad jeg kunne mellem sten og store klippeblokke, dels var det hele pludselig blevet en mere nærværende og potentielt risikabel situation end jeg havde forestillet mig at vi ville komme til opleve på turen. Jeg ved ikke hvor meget Carsten fik fotograferet; det hele foregik desværre på skyggesiden af bjerget. Jeg selv havde en 400 ASA film i kameraet, så det kunne godt gå an. Nils virkede lettere rystet, fotograferede ikke, men satte sig på en sten med vist ikke bare én, men hele to smøger på en gang.

Da bjørnene var i passende afstand og vi gik ned til landingsstedet, viste det sig, at en af bjørnene også havde gnasket i et objektiv som Peter (lederen af de britiske ornitologer) havde ladet blive tilbage.

De fleste folk begyndte nu at komme tilbage, nogle havde hørt skud og spurgte hvad der var sket, og bl.a. Bodil udbrød spontant: "Nej, fik du billede af dem? Var du ikke bange?" Andre (dem længst væk) havde intet hørt og kiggede vantro på os med bemærkninger som: "Det ville jeg godt have set", "hvor langt væk er de?". Alle gik nu i gummibådene, og vi sejlede lidt hen langs kysten, hvor Isbjørnene kort tid efter sås af alle. Det var en hun med to halvandet-års unger.

Vel tilbage på skibet blev episoden ivrigt diskuteret ved middagsbordet. Rinie bandede over mistede geværhylstre; sådan nogle koster 450 norske kroner stykket. Optimistisk blev der gjort plads til en Isbjørnestatistik på tavlen. Det var på dette tidspunkt at Per udkastede sin hypotese om, at antallet af Isbjørne vi ville se pr. dag ville være ulige tal, 1 – 3 – 5. Vi måtte give ham ret; hidtil havde det jo passet."

Efter at have studeret bjørnene på behørig afstand fra gummibådene i næsten en time, returnerer vi til skibet klokken 18.30. Der er som sædvanlig middag kl. 19 og imens sejles der nordpå, op mod Moffen, krydsende 80° nordlig bredde.

DINNER

* * * *

italian ham with baby pears

*

chinese stir-fry chicken
with sechuan sauce – served with rice

*

pancakes with maple syrup

Rinie kommer rundt i de to restauranter og annoncerer, at vi vil krydser 80°N omkring klokken 20.45. Klokken præcis 20.49 krydser vi så 80° nordlig bredde på 13° 47 østlig længde. Oppe på broen var der samlet en hel del deltagere for at overvære det øjeblik, hvor breddegraden krydses. En halv time efter når vi Moffen og lægger os 300 m fra sandøen. Oppe på dækket er der i mellemtiden blevet arrangeret en mindre festlighed af Marianne og Nils. De har købt champagne, og om det er for at fejre 80° nord, eller Nils' eventyrlige nærkontakt med Isbjørnene eller Hvalrosserne er lige meget, det var et herligt initiativ. De andre deltagere på skibet opfatter naturligvis ikke, at dette måske var ment som en ren dansk seance, og tager derfor gladelig del i skålene.

Pludselig kommer der flere flasker champagne på dækket – det viser sig, at Bodil og Arne har 29 års bryllupsdag – Tillykke.

Alt imens er teleskoperne kommet frem, for inde på Moffen ligger der ca. 140 Hvalrosser. Se det var sager, og Karsten og Erling har set en Sabinemåge inde over sandøen. Af andre observationer kan nævnes Mallemukker, Havterne, 2 Storkjove, 3 Almindelig kjove, Søkonge, Lunde, Rider, Svartbag, Gråmåge, Ederfugl, Knortegås og Tejst.

Et andet skib, Nordstjernen har også lagt sig op til Moffen, men vi får ikke kontakt med dem. Klokken 23.15 sejler vi sydpå til Woodfjorden, hvor vi skal kaste anker for natten ud for Mushamna. På vej passerer vi Velkomstpynten.

Observationer 13. juli 2002 – Amsterdam- og Danskøya, Fuglesongen og Moffen

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom		Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	xx
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	9	Tejst	xx
Kortnæbet gås		Sortgrå ryle	3	Lille kjove		Søkonge	xxx
Bramgås	46	Almindelig ryle	1	Storkjove	2	Lunde	x
Knortegås	6	Krumnæbbet ryle	1	Sabinemåge	1	Snespurv	5
Krikand		Thorshane		Gråmåge	xx		
Ederfugl	xx			Svartbag	2		
Kongeederfugl				Ride	xxx		
Havlit				Ismåge			
				Havterne	xxx		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	3	Ringsæl	-	Hvalros	150
Svalbardren	-	Remmesæl	-	Vågehval	-
Polarræv	-	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Søndag den 14. juli 2002 – Mushamna, Andøya og Monacogletscheren

Dagens program er landgang om formiddagen ved Mushamna, hvor vi bl.a. skal lede efter knortegæs. Om eftermiddagen landgang på Andøyanen for at lede efter flere gæs og Thorshaner, og om aften sejladstæt på Monacogletscheren, hvor der plejer at være Isbjørne, Ismåger og tusindvis af Rider.

Efter morgenmaden var der briefing i baren som sædvanlig. Det er Bastiliedag, og til ære for Tarik begynder danskekolonien at synge den franske nationalsang "Marseillaisen", hvilket han naturligvis både blev rørt og ikke så lidt stolt over.

Vi befinder os stadig på øen Spitsbergen. Klokken 09.20 går vi i land ved Mushamna, der ligger inde i Woodfjorden. Sysselmanden har en hytte her, og der er desuden bygget stativ til at hænge foder op, så det er i forsvarlig afstand for Isbjørne. Vi deler os i to grupper som vi plejer, og den ene gruppe går op over en kam og derfra videre op ad fjeldsiden, op til et plateau, hvorfra vi kan se ned på den anden side. Her oppe fra får vi øje på en flok lysbuget knortegæs - ca. 20 voksne individer med gæslinger næsten nede ved strandkanten. De opfører sig mærkeligt. De nærmest løber panisk frem og tilbage, som om nogen jager dem fra to sider. Vi er for langt fra til at kunne se hvad der egentlig sker. Det kunne være polarræven, men vi kan ikke få øje på andet end gæssene. På vej op til plateauet åbner vidderne sig og vi får en storslået udsigt, dels ud over fjorden og dels mod syd, hvor der løber en elv inde fra land ud i fjorden og danner et stort smeltevanddelta. Vi ser her tydelige bjørnespor afsat i det bløde underlag. Det er svært at vurdere hvor gamle de er – er de mon fra i dag, i går eller ældre. En enkelt Almindelig kjove observeres. Vi finder også en arktisk mælkebøtte. En utrolig smuk lille blomst, som slet ikke ligner sin hjemlige artsfælle. Heroppe ligger der en fane med sne og Nils kan slet ikke stå for fristelsen til at få sig et bad. Han afføre sig det meste af sit tøj og tager dernæst et snebad til alles store fornøjelse.

Og så minsandten – Isbjørne igen. De er observeret på behørig sikkerhedsmæssig afstand til os alle, så der tages ikke skridt til tilbagetrækning el.lign. De ligger forholdsvis stille, to stykker, ovre på den anden side af deltaet. Men de bliver selvfølgelig registreret. Vi ser også to Kortnæbbet Gæs.

Vi returnerer til skibet ved 13-tiden og får frokost et kvarter senere. Forinden bliver Isbjørnestatistikken på informationstavlen ajourført. Vi har nu set 6 Isbjørne.

LUNCH

* * * * *

Potato soup

*

Pizza and salad

Vi sejler nu vest på til Andøyanen, som ligger ved indsejlingen til Liefdefjorden, og kaster anker nord for St. Andøya. Vi kender nu rutinerne med at gå i bådene og sejle ind til land. Alle får vendt deres brik inden nedstigning i gummibådene, og lidt over tre er vi på vej ind til stranden af den største af øerne, Store Andøya. Vi kommer imidlertid ikke uden

videre i land, for Rinie spotter hurtigt en Isbjørn som ligger og døser oppe på stranden. Vi sejler lidt videre langs strandkanten rundt om øen og kommer stadig ikke i land. På et tidspunkt ser vi endnu en Isbjørn – nu er der to Isbjørne på Store Andøya. På et tidspunkt rejser den ene sig, og stående på alle fire kigger den lige mod os, uden at den synes at ænse os. Den begynder nu at gå på en skrænt langs med stranden, og her kommer pludselig et par Almindelig kjover flyvende og begynder at mobbe den. En tredje kommer til og det helt fantastiske syn for os, en Isbjørn der mobbes af tre kjover udspiller sig for vore øjne. Vi følger den ude på vandet i bådene, ivrigt fotograferende mens den fortsætter længere ud mod en lille pynt, vejrende, men stadigvæk fuldstændig uden at tage notits af os. Nu går den ned mod vandet, og langsomt lader den sig glide ud i vandet og begynder at svømme. Hvilket herligt syn. En Isbjørn i vandet. Af fugle ser vi Kongeederfugl, både han og hun, foruden Havterner, en hel flok Havlitter, Ederfugle, Rødstrubet lom, Tejst og Storkjove. Vi sejler nu tilbage igen til udgangspunktet, der hvor Rinie havde observeret den første Isbjørn, og forsøger nu at finde et sted, hvor vi kan komme i land tilpas langt fra bjørnen. Det lykkedes, men vi begiver os kun et relativt kort stykke vej ind på øen for at lede efter Thorshaner. Respekten og frygten for Isbjørnen ligger latent hos os alle. Oplevelsen på Fuglesongen ligger stadig lige under huden.

Det bliver ikke til så mange Thorshaner, blot et enkelt par i strandkanten lige før vi går i land. Desuden mener Peter Roberts at have set en Stenvender. Lidt inde på øen er der et lille vandhul med masser af ryler. Tarik begiver sig lidt længere væk end os andre, og pludselig kommer Kirsten Breddam løbende med ordene: nu bliver det for meget. Hun har set endnu en Isbjørn, dvs. nu er der 3 Isbjørne her på denne lille ø. Vi må give hende ret – det begynder at virke broget, og vi begynder – om end i roligt tempo at gå tilbage til gummibådene. Man har vel stil. Tarik og en tysker bekræfter den tredje bjørn, så nu er vi oppe på 9 Isbjørne. Tilbage på skibet og huske at vende sin brik – ellers bliver der kaldt over højtaleren hvilket nummer der har glemt at vende. Det synes helt uvirkeligt på os. Ni Isbjørne, det taler vi meget om, og der diskuteres en hel del om den niende. Det ender med at statistikken på informationstavlen endegyldigt bekræfter at vi nu er oppe på 9 Isbjørne.

Klokken er 18.40 og snart hører vi Lilians bløde stemme: good evening ladies and gentlemen, dinner will be served at seven o'clock.

Alle haster ned til de to spisesale, kaster et blik på informationstavlen for at se, om der skulle være skrevet nyt og om statistikken er ajourført og går derefter til sin vante plads, eller finder en ny – og dermed også nogle nye mennesker at tale med.

Imens vi indtager endnu en dejlig middag:

DINNER
* * * * *
Nicoise salad
*
Entrekote
served with roast potatoes
and cauliflower cheese
*
Lemon cheesecake
* * * * *

sejler vi ned i bunden af Lifdefjorden, hvor Monacogletscheren udmunder. Det er, man fristes til at sige – endnu engang et fantastisk syn at opleve skibet sejle ind – helt ind i bunden til gletscheren, dreje til bagbord og dernæst følge gletscherfronten i hele sin bredde – for næsten ingen motorkraft. Oh, her er Rider – vi anslog det til mellem 3 - 4.000 fugle. Imponerende syn.

Hvornår vi gik til ro – det husker vi ikke, men sikkert er det, at ingen behøver tælle får for at falde i søvn, det er bare at gå i gang med Riderne. Kaptajnen sætter i nattens løb kursen mod nord og øst.

Observationer 14. juli 2002 – Mushamna, Andøya og Monacobråen

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom	10	Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	x
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	12	Tejst	xx
Kortnæbet gås	2	Sortgrå ryle	4	Lille kjove	2	Søkonger	xx
Bramgås		Almindelig ryle		Storkjove	3	Lunde	2
Knortegås	13	Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	3
Krikand		Thorshane	2	Gråmåge	xx		
Ederfugl	xx			Svartbag	2		
Kongeederfugl	5			Ride	4000		
Havlit	35			Ismåge	1		
				Havterne	xx		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	5	Ringsæl	-	Hvalros	-
Svalbardren	2	Remmesæl	-	Vågehval	-
Polarræv	-	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Mandag den 15. juli 2002 – pakisen nord for Svalbard

Dagens program: Hvis pakisen tillader det sejler vi så langt nordøst på som muligt for at opleve drivisen, som er Isbjørnens naturlige jagtmark. Det er her man kan opleve den i sit rette element. I nattens løb er vi sejlet forbi Velkomstpynten, videre længere nordøst på forbi Verlegenuken på Ny Friesland og videre med kurs mod Sjuøyane. Klokken 08.30 er vi på 80°33'N og 18°43'Ø. - Nordkapp, som her på Svalbard er nordspidsen af Chermssideøya – det nordligste af Nordaustlandet (selvom Chermssideøya er en ø) ligger på 80°32'N, 20°00'Ø, vi er altså nu længere nordpå end både den kendte Nordkapp i "Sydnorge" og den mindre kendte på Svalbard. Klokken 08.41 rammer vi den første grødis på 80°34'N, 18°47'Ø. 10 minutter senere ser vi en flok på ca. 20 sæler, der hurtigt bestemmes til at være Grønlandssæler. Det er den eneste art der optræder her ude i iskanten og samtidig i flok. På 80°34'N og 18°56'Ø rammer vi pakisen eller drivisen, om man vil.

Klokken er stadig kun 08.56 og ved morgenbriefingen fortæller Rinie, at planen er at søge op og ind i pakisen så meget det er muligt, for kun her er der virkelig mulighed for "real wildlife", dvs. Isbjørn, Hvalros og sæler i drivisen. Og vi vil bruge hele dagen og såmænd også natten med. Hvis muligheden byder sig vil vi også gå i gummibådene og cruise rundt i isen.

Klokken 9.30 går vi i stå i isen, der nu er blevet så tyk, at skibet går for 0,5 knob. Der bakkedes og derefter frem igen for at knække isen. To timer senere er vi nået op nord for Waldenøya på 80°37'09"N. Vi sejler stadig længere nord og øst på, og det er en fantastisk oplevelse at sejle ganske langsomt rundt i pakisen. Vi vidste ikke på daværende tidspunkt, at vi ville få endnu flottere oplevelser i pakisen sydøst for Nordaustlandet. Skibet sejler med en fart af 1-3 knob og vejret startede med at være fint med god sigtbarhed. Der spejdes efter Isbjørn, Ismåge og sæler – og naturligvis alt andet der rører sig. Der er ikke planer om at gå i gummibådene inden frokost, så tiden indtil frokost bruges til at observere fra alle dæk og notere positioner. Kl. 13 er der som sædvanlig frokost:

LUNCH

* * * * *

Hake fillet with ravigote sauce

Oven fries and peas

*

Apple crumble with vanilla sauce

* * * * *

Lige efter frokost samles vi i baren, ikke til briefing, men til en kort gennemgang af hvad vi har set i dagens løb. Der er bl.a. set Ismåger, 10-12 Hvalrosser og omkring 20 Grønlandssæler. Herefter fortsætter vi med at observere efter både bjørne, sæler og fugle fra alle dæk, både nedre dæk, fra broen og fra øverste dæk.

På et tidspunkt er kaptajnen gået fra broen og har overladt styring til besætningen. Kl. 14.34 rammer vi, godt nok kun med lav fart en større isflage på position 80°49'07"N, 17°57'33"Ø, men det giver et ordentlig ryk i skibet, og lyden af is der skraber mod skroget er tydelig. Man blev en anelse overrasket og måske også nervøs. Et kvarter senere når vi turens absolut nordligste punkt, kl. 14.48 er vi på 80°50'06" nordlig bredde og 18°00'20" østlig længde. Kun 1/6 breddegrad skiller os fra at have rundet den enogfirssindstyvende breddegrad! Nå ja ville nogen sige, hvad betyder det? Men hvor mange mennesker kommer så langt nordpå. Ikke engang Thule i Nordvestgrønland ligger så langt mod nord.

Sjuøyane, som er det nordligste overhovedet i øgruppen Svalbard, ligger på kun 80°49'N, så vi er bestemt kommet højt mod nord, - men desværre ikke højt nok til Rosenmågen. Det viser sig, at vi ikke får set denne meget specielle måge, og at Rinie fortæller, at Rosenmågen først for alvor kan ses nord for 82 grader – og der er immervæk et pænt stykke vej og meget svær is.

Vejret er i mellemtiden blevet dårligere på den måde, at sigtbarheden er blevet forringet. Der ligger en lettere tåge over islands-kabet og der synes ikke at være gevinst med Isbjørne mv. så kaptajnen får vendt skibet og sætter langsomt kursen sydover men stadig i østlig retning. Vi bevæger os rundt i drivisen men der er langt mellem godbidderne. Der ses 1 Remmesæl ved halvfem tiden. Efter rådslagning med Rinie besluttet det at sætte kursen mod syd til Hinlopenstrædet og dermed endegyldigt droppe

videre planer om at sejle nord om Svalbard. Det såkaldte wildlife vil vi forsøge at finde i isen sydøst for Nordaustlandet.

Samtidig foreslår Rinie, at vi forsøger at gå i land på en mindre ø, Lågøya der er beliggende ud for den nordvestlige del af Nordaustlandet. På vej til øen, som vi forventer at ankomme til kl. ca. 21.30 observeres der til stadighed. Vi befinder os endnu midt i drivisen så farten er lav. Klokken 18 høres Lilians stemme over højtalerne annoncerende "dinner is being served...."

DINNER

* * * * *

Clear oxtail soup

*

Roast leg of lamb

Lyonnaise potatoes and carrot

*

???

Spørgsmåltegnene på menuen viste sig at være lagkage.

Lågøya, ja det blev en stor succes. Vi cruiser ind imellem større og mindre isflager i gummibådene for at komme i land, - herligt. Og hvad ser vi: lidt inde på øen ligger 5 store Hvalrosser, som, når vi kommer tæt nok på, uden i øvrigt at forstyrre dem, kan høres og lugtes. De ræber højlydt samtidig med at de lukker luft ud den anden vej. Men hvad gør det når naboen synes at gøre det samme. Det var nu ikke kun Hvalrosserne der gjorde besøget til en succes. Her var 10 – 14 Thorshaner! Se det var et pragtfuldt syn, så lykkedes det endeligt at få denne lille smukke vadefugl at se, og ikke bare et enkelt individ, og så så tæt på. Vel havde vi set den på Andøya, men der var kun 2 og de var ikke særlig synlige og tilmed lidt i modlys. En Ismåge blev set straks efter vi satte fra skibet. For dem der havde Ismågen, Isbjørn og Thorshane øverst på ønskelisten må det

vel siges, at de har fået indfriet deres forventninger.

Men – det skulle blive bedre, både for Ismåge og specielt for Isbjørne. I øvrigt blev der set Havterne, Ederfugl, Kortnæbbet Gås, Sortgrå ryle og Stor præstekrave.

Vi var tilbage på Professor Molchanov ved treogtyvetiden, og i baren blev der livligt diskuteret og udvekslet iagttagelser og billedmotiver.

Observationer 15. juli 2002 – i drivisen i nordligste Svalbard, Lågøya

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom	1	Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	xx
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave	1	Almindelig kjove		Tejst	xx
Kortnæbet gås	2	Sortgrå ryle	1	Lille kjove		Søkonge	xx
Bramgås		Almindelig ryle		Storkjove		Lunde	xx
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	
Krikand		Thorshane	10	Gråmåge	x		
Ederfugl	x			Svartbag			
Kongeederfugl				Ride	xx		
Havlit				Ismåge	5		
				Havterne	xx		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	-	Ringsæl	-	Hvalros	5
Svalbardren	-	Remmesæl	1	Vågehval	-
Polarræv	-	Grønlandssæl	>20	Grønlandshval	-

Tirsdag den 16. juli 2002 – Alkefjeldet og Lomfjorden

Dagens program: vi skal sejle rundt i zodiac gummibåde mellem isen helt ind til fuglefjeldet Alkefjeldet. Fjeldet rejser sig her flere hundrede meter, og den overhængende is med vandfald er et unikt syn. Fjeldet er yngleplads for tusindvis af Polarlomvieer. Herefter skal vi ind i Faksevågen, en lille sidefjord til Lomfjorden.

Vi har i løbet af morgenen kastet anker lige ud for Alkefjeldet. Der er morgenmad til sædvanlig tid, men efter en kort briefing i baren er vi allerede i bådene kl. 8.45. Turen ned gennem Hinlopenstrædet afslører, at der ikke er nær så meget is som vi kunne frygte. Det bliver derfor en helt isfri cruise fra skibet og ind til fuglefjeldet. Oplevelsen fra i søndags, hvor vi så i tusindvis af Rider, genopleves nu blot endnu mere intenst, idet vi befinder os på vandover-fladen med fjeldet rejsende sig få meter fra os og med Polarlomvier overalt. Vi har dem så at sige i øjenhøjde. På hver en lille hylde står en eller flere lomvier med brystet trykket ind mod fjeldsiden og ryggen ud mod havet. Hovedet drejes 90 grader for at se dels om der er fare og dels hvor de andre lomvier befinder sig. Er klippehylden stor nok kan fuglene stå med ryggen ind mod fjeldet og front ud mod havet. – Og så ser vi pludselig en hvid fugl mellem alle de sorte. Det er ikke en Ride, ikke en Ismåge, ikke en Gråmåge, nej det er en hvid Polarlomvie, formentlig en albino. Langsomt sejler vi langs med fuglefjeldet, der er praktisk taget ingen bølger og stadig lomvier over alt. Nu er de også på vandet. 50 lomvier ligger i få meters afstand fra os på

vandet, ivrigt iagttagende os, dykker lidt, svømmer, men ellers helt tillidsfulde. Der bliver virkelig fyret nogle film af her. I luften er der fugle konstant, næsten som en sommerdag på fjeldet i myggetid. Der er flere tusinde Polarlomvier i luften samtidig. En konstant flyvende sværm af fugle, bevægende sig fra fjeldet og ud mod havet eller frem og tilbage langs fjeldsiden, eller kommende retur fra havet. Vi bruger hele morgenen og formiddagen på dette unike syn. Inden vi tager afsked med det imponerende fuglefjeld sejler vi langs med hele fjeldsiden og får en gennemgang af de geologiske aflejringer, som er helt tydelige på fjeldsidernes laginddeling. Det var dog lidt svært for alle at høre hvad Rinie fortalte, idet vi sad i gummibådene og hørte delvis direkte og delvis via radioerne. Vi anslår antallet af Polarlomvier til ca. 50.000 par. Desuden var der nogle få par Tejster, Rider, Gråmåger på rede med unger, en enkelt Snеспurv og en Almindelig kjove, og som altid Mallemukken.

Det var tid at sejle tilbage til skibet og få frokost.

LUNCH

* * * * *

Vegetables soup

*

chicken drumsticks

Savoury rice

* * * * *

Vi sejler nu nord om Alkefjeldet og går ind i Lomfjorden, hvor der ankres op ud for Faksefjeldet og Faksevangen, en lille sidefjord. Der blev naturligvis spøgt herom overfor Bodil og Arne fra Fakseladeplads. Rinie ville gerne vide hvad "fakse" betød.

På vej ned i bådene, får Per stukket et gammelt kulørt blad i lommen af Lilian, med besked om at give det til Rinie. Kl. 15 går vi i land neden for Faksefjeldet, hvor vi rutinemæssigt deler os i to grupper. Den ene, med Rinie forbliver nede på stranden og udforsker terrænet her, mens vi andre begiver os op over Faksefjeldet og får en helt fantastisk udsigt til Mjølnerfjeldet på den anden side af fjorden, og på hvis sider der er tydelige geologiske aflejringer. Fjeldsidens farver viser tydeligt en meget skarp afgrænsning af de forskellige lag. Ind over land kan vi se Gullfaksebrene og Rimfaksebrene samt mod nord Lomfjorden, der på nordsiden af Faksefjeldet her danner en lille vig. De to nævnte bræer er små udløbere af de to meget store iskapper, Åsgårdfonna, som er en indlandsis og ikke løber ud i havet og Valhallfonna der ud mod Hinlopenstrædet danner en næsten 20 km bred gletscherfront.

På vej op ad fjeldet ser vi 6-10 rensdyr. En flok på 10 Kortnæbbet Gæs med 4 unger ses nede ved stranden, - de er sky og svømmer hurtigt ud på vandet. Omkring 10 Sortgrå ryler, 2 Almindelig kjover, 15 Ederfugle, 5-6 Snеспurve samt Mallemuk, Havterne, og Ride. Og hele tiden var vi på udkig efter Svalbardryper, men de syntes som sunket i jorden. Det nærmeste vi kom var dog en rede med friske æggeskaller fra 10 unger.

Det er på tide at gå tilbage til landingsstedet, som vi ikke kan se her oppe fra. Efterhånden som vi kommer længere ned mod stranden ser vi, at den anden gruppe har tændt bål på stranden. Det var derfor Rinie skulle have det omtalte blad.

På den anden side af fjorden var der blevet observeret endnu en Isbjørn – nu er vi oppe på 10 Isbjørne!

Vi samledes nu alle omkring bålet og hurtigt viste der sig nogle afvigende, men positive karakterer hos nogle DOF'ere, som vi måske ikke havde forventet. Der var pyromaner iblandt os. En af de ihærdige var PyroFrands, der ideligt hentede tømmer fra stranden og affald som gamle rester af fiskegarn mv. til bålet. Men også vores gevirsamler John, var travlt beskæftiget. En anden karakteregenskab som vi opdagede var, at der også var "terrorister" iblandt os. BombeBodil indsamlede adskillige kugler fra stranden, dem som bruges til fiskegarn, i flere størrelser og bragte dem med tilbage til skibet. Måske er de pæne i en vindueskarm?

På et tidspunkt går Nils hen til Rinie og spørger, om han kan få skibets besætning til at gå ned og vække Marianne og få hende op på broen. Nils syntes det var så hyggeligt, at Marianne skulle komme ind på stranden til os andre. – Og minsandten, som en bedre Dronningen af Saba kommer hun majestætisk sejlene ind, helt alene i en stor zodiac med egen bådfører.

Der var i mellemtiden sejlet øl ind til os på stranden, som vi nød til bålet. Briefing på stranden, - når vi kommer ombord vil der være dækket op på zodiac-dækket til barbecue. OceanWide står for arrangementet, der består af grillede pølser, bøffer, saltater, brød og andet godt og hertil øl, vand og vin ad libitum. Dækket var blevet ryddet for gummibådene, der var blevet stablet, og grill, anretterborde og borde og stole havde indtaget pladsen. Der var dog ikke stole og borde til alle, så enhver mast, rigning, lille afsats på dækket, eller andet der kunne bruges til at sætte sin tallerken og glas på blev udnyttet. Søren fra Århus fandt en lille plads til sine ting, og i et eller andet kort øjeblik stod han klinet op ad masten, med ryggen mod os andre og lignede grangiveligt lomvierne fra i morges på Alkefjeldet. Det gav ham hurtigt tilnavnet hyldeknægten. Den russiske besætning havde fået fri og var også med til festen. Og festen blev der. Der blev spillet musik og danset til den helt store arktiske guldmedalje. Det var helt underligt at stå på dækket af et skib under den arktiske midnatssol. Vi var iklædt vores stiveste puds. Store jakker, termotøj, store støvler, huer og vanter – et skønt syn på dansegulvet.

Der blev danset flittigt. Skibets besætning havde fået besked om, at så længe der danses ligger vi stille. Så russerne var selvsagt ivrige på dansedækket. På et tidspunkt forsøgte endog med den russiske kosakdans, til stor morskab for alle. Selv den ene af de fire gummibåde der ikke var stablet blev udnyttet som dansegulv. Men et godt stykke over midnat var det slut og alle gik til ro.

Hov – sås der overhovedet nogle fugle under festen - udover nogle få natteravne?

Observationer 16. juli 2002 – Alkefjeldet og Lomfjorden/Faksevågen

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom		Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	50.000 par
Mallermuk	xx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	1	Tejst	xx
Kortnæbet gås		Sortgrå ryle	5	Lille kjove		Søkonger	
Bramgås		Almindelig ryle		Storkjove		Lunde	
Knortegås	10	Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	7
Krikand		Thorshane		Gråmåge	xx		
Ederfugl	xx			Svartbag			

Kongeederfugl				Ride	xxx		
Havlit				Ismåge	1		
				Havterne	x		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	1	Ringsæl	-	Hvalros	-
Svalbardren	>13	Remmesæl	-	Vågehval	-
Polarræv	-	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Onsdag den 17. juli 2002 – Augustabugten/Torellnesset, Pakisen

Dagens program. Mens vi går til ro efter en vellykket barbequefest sejler vi længere sydpå gennem Hinlopenstrædet med kurs mod Augustabugten og Torellnesset på Nordaustlandet, som er den nordligste af de store øer i Svalbard. Området her er meget karrigt, og kan næsten betegnes som en polar ørken, idet området modtager så ekstremt lidt fugtighed, at selv de meget hårdføre tundraplanter har svært ved at overleve. De bare sandede bakker er en stærk kontrast til verdens tredjestørste iskappe, Austfonna, som skyder ud i havet ikke langt herfra.

Efter morgenmaden, den sædvanlige briefing i baren. Der er landgang kl. 9.30 og ikke meget is i farvandet, så det bliver en let landgang. Området vi skal gå i er tørt, rimeligt fladt med vid udsigt. Her synes ikke at være Isbjørn. Til gengæld ligger der en flok Hvalrosser på ca. 60 stk. længere henne ad stranden. Vi går alle langsomt frem for ikke at skræmme dem. På behørig afstand står vi lidt og iagttager disse kæmpe store dyr. Tilsyneladende ganske ufarlige som de ligger der, nærmest som en stor uformelig klump. Men selv en så frygtet jæger som Isbjørnen går ikke i kast med en voksen Hvalros. Deres store stødtænder kan anrette alvorlige skader på bjørnen. For ikke at skræmme hele flokken ud i vandet går vi en stor bue uden om, idet vi har observeret en enlig Hvalros et stykke fra de andre. Som Rinie sagde: *let's make this one our photomodel.*

Der blev skudt med skarpt fra alle kameraer og snart var vi så tæt på, at Hvalrosen syntes at sige: nu har I fået billeder nok, hvorefter den forsvandt ud i vandet.

Vi går nu alle i samlet flok op ad den flade bakke. Vi spredes over en lang strækning, men stadigvæk med mindst et gevær forrest og et gevær bagerst. Det er virkelig et barskt og karrigt landskab. Jordbundsforholdene, hvis man kan kalde det jord, er nærmest som groft grus med en masse lidt større sten. Mange af stenene er porøse og flækker ved mindste berøring. Er man heldig finder man fossiler inden i.

Floraen er meget sparsom, og det der er mest mærkværdigt er, at der egentlig er mange valmuer. De er knap 6-10 cm høje, og synes at være det nærmeste man kan kalde en karakterplante på dette sted.

På et tidspunkt går Rinie længere nordpå med en mindre gruppe. De ser et mærkværdigt syn – 2 kranier med tilhørende knogler fra Isbjørne. Nej, de tæller ikke med i statistikken. Men hvad er der sket her, hvorfor ligger der to kranier. Ét kranium kunne måske blot

være fra en syg eller gammel bjørn, der havde lagt sig til at dø her, og på grund af det barske klima, er dele af skelettet samt kraniet bevaret. Men 2 kranier? – Vi får ikke svar på vores spørgsmål.

Vi går nu alle langsomt tilbage til landingspladsen i dette mærkelige landskab. På hele turen er der blevet observeret 2-3 rensdyr, 1 Storkjove, 1 Sortgrå ryle, Ride, Havterne og Mallemuk og på vandet 800 – 1.000 Polarlomvier og 1 Remmesæl.

Tilbage på skibet venter der frokost og imens sejler vi nu sydøstover for at komme over til pakisen, som vi forventer ligger et eller andet sted syd sydøst for Nordaustlandet.

LUNCH

Nasi Goreng

*

Spekkøek

Vi sejler hele eftermiddagen, spejdende efter isen og spejdende efter fugle og specielt hvaler. Netop i dette farvand, Erik Eriksen strædet, mellem Nordaustlandet og Kong Karls Land skulle der være store muligheder for Grønlandshval.

En anden specialitet begynder imidlertid at vise sig i luften. Mellemkjoven. Først på aftenen når vi isen og farten sættes mærkbart ned. Den første Mellemkjove ses omkring kl. 19.20 og omkring kl. 21 er vi nået til 79°19'N og 24°58'Ø og kan nu i nordøstlig retning se iskanten af verdens tredjestørste iskappe, Austfonna på Nordaustlandet.

Det er tid til middag. Vi går ned i restauranterne. Informationstavlen siger drivisen, statistikken: 11 Isbjørne, og snart bliver der tilføjet yderligere 4.

DINNER

Shrimp cocktail

*

Ostrich fillet

Courgette and potato gratin

Green beans

*

Forrest fruit soup

with vanilla ice cream

Der er nu meget is og farten er kun 3 knob. Klokken ca. 22.30 sker der endelig noget. Den første Isbjørn bliver set i isen.

Vi ligger nu næsten stille i isen og driver med den. Der er is overalt, og samtidig med den første Isbjørn ser vi nu yderligere 3 Isbjørne. De ligger og hviler sig, eller går tilsyneladende hvileløst rundt i ismasserne. Det virker som om, at de er klar over hinandens tilstedeværelse. I hvert fald bevæger en større bjørn sig i nærheden af en mindre bjørn, som skyndsomt flygter væk på isflagerne. Under os har vi 140 m vand. Der er ingen vind, kun sol, is og nogle åbne partier med helt klart vand. Vi ser ikke så mange sæler og slet ingen hvaler. Til gengæld er der en del Mellemkjover. Desuden ser vi Ismåge, Storkjove, Mallemuk, Ride, Gråmåge, Tejst og Polarlomvie. Vi befinder os midt i ishavet og bliver her natten over. Motoren er slået fra så der er helt stille. Hvor der er åbent vand kan vi iagttage hvordan Mallemukkerne mærker at det er ved at være nat. De lægger sig på vandet og forholder sig ret inaktive, men det er så lyst, at vi sagtens kan fotografere. Det er svært at gå til køjs, indtrykkene, stilheden, Isbjørnene der færdes

derude, kjoerne og ikke mindst tanken om, at vi befinder os uendelig langt fra civilisationen. Herude hersker naturen, og kongen over dem alle er Isbjørnen. Langsomt tømmes dækkene for spejdende ornitologer. Klokken nærmer sig 01.30 og stilheden er total.

Der er naturligvis vagt på dækket og klokken 04.00 vækkes vi brat af Rinies stemme over højttalerne, og på et engelsk der ikke er til at misforstå annoncerer han: "there is a polar bear on the ice, 20 meters from the starboard side of the ship". De superfriske er i tøjet og på dækket i løbet af nogle få minutter. Gad vide om de sov med det på. Dem der havde kahyt til styrbord kunne nøjes med at åbne køjet, og blot ved at stikke hovedet ud se Isbjørnen udenfor på isen, kun 20 m fra os. Rinie havde ganske vist sagt dagen i forvejen, at der var en mulighed for, at en af bjørnene ville være nysgerrig nok til at komme hen til skibet. Men den troede vi nok ikke helt rigtig på. Nu var det et faktum. At stå på dækket og se ned på den arktiske konge, at se ind i disse uudgrundelige øjne og vide, at den på et sekund kunne dræbe hver og en af os, hvis ikke vi stod i sikkerhed her på skibet, giver en en følelse af naturens kræfter og menneskets sårbarhed. Man får en afgrundsdyb respekt for naturen, og føler sig lige pludselig meget lille. Langsomt mister bjørnen interessen for os og lunter væk, ud over isflagerne. Det er svært at falde i søvn igen oven på den oplevelse.

Observationer 17. juli 2002 – Augustabugta/Torellneset, Pakisen

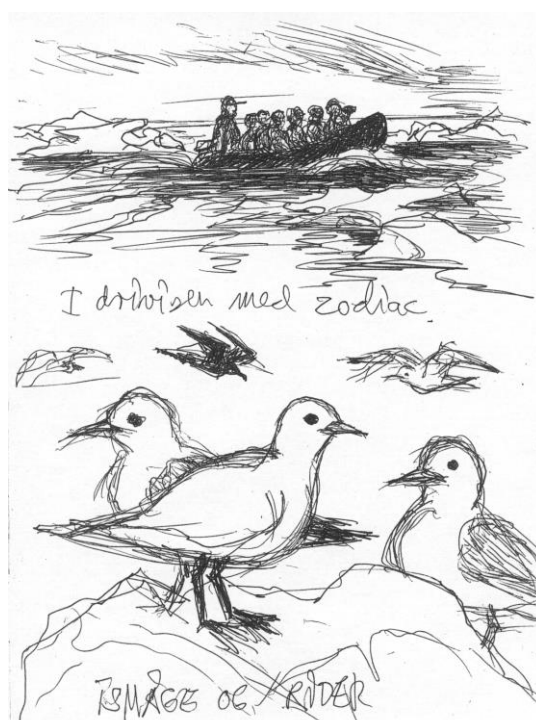
Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom	1	Svalbardrype		Mellemkjove	35	Polarlomvie	xxx
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	2	Tejst	xx
Kortnæbet gås		Sortgrå ryle	2	Lille kjove		Søkonger	
Bramgås		Almindelig ryle		Storkjove	2	Lunde	
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	
Krikand		Thorshane		Gråmåge	x		
Ederfugl				Svartbag			
Kongeederfugl				Ride	xxx		
Havlit				Ismåge	2		
				Havterne	x		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	4	Ringsæl	1	Hvalros	>60
Svalbardren	2	Remmesæl	1	Våge	5
Polarræv	-	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	

Torsdag den 18. juli 2002 – Pakisen sydøst for Nordaustlandet

Dagens program. Vi fortsætter med at sejle rundt i pakisen det meste af dagen. I løbet af eftermiddagen sættes kursen sydvest mod Freemansundet mellem Barentsøya og Edgeøya.

Som om vi ikke har fået bjørneoplevelser nok, ser vi lige før morgenmaden en Isbjørn, både på isen og i vandet bag skibet. Morgenmaden serveres mellem 8 og 9, og her blev

morgenens isbjørneoplevelser ivrigt diskuteret. Skibet sejler stadig rundt for meget lav fart i drivisen mens alle ivrigt spejder efter flere Isbjørne. Statistikken på informationstavlen viser nu 14 Isbjørne. Det er helt vildt.

På dækket og på broen udfolder livet sig med spejden efter alt hvad der rører sig. Op i baren og få frisk kaffe, tilbage på dækket eller op på broen for at få et blik på søkortet. Det vrirler nu med Mellemkjøver. Klokken 11 ses en stor flok på mindst 54 fugle, og inden vi forlader drivisen når vi op på at have set mindst 200 Mellemkjøver. Lidt efter går vi i bådene og nu forestår en fantastisk sejlads rundt i pakisen. Et er at stå på dækket af et stort skib mange meter over havoverfladen. Nu er vi helt nede på vandet og det føles meget anderledes. Nu er vi næsten så meget i kontakt med naturen som vi kan komme. Det er kun os, en lille gummibåd, havet og isen. Kort efter at vi er sejlet væk fra skibet opsluges vi af den totale stilhed, det er kun gummibådens motor og vores stemmer der høres. Vi skal på Isbjørnejagt. Langsomt sejler vi rundt mellem de større og mindre områder med sammenhængende is. Nogle steder er der så store isklodser på isen, at de dækker for udsynet. Efter længere tids søgen er der gevinst. Vi opdager en enlig Isbjørn og nærmer os forsigtigt – uden at komme for tæt på. Den går på en større sammenhængende isflage og vi ”angriber” fra to fronter. En af gummibådene sejler rundt og over på den anden side af isflagerne. De andre tre både forbliver på den side hvor vi oprindeligt opdagede bjørnen, der bevæger sig hele tiden. Ikke i panik eller frygt for os, men hele tiden i bevægelse. Det bliver en spændende og intens jagt, hvor den ene jæger følger den anden jæger. Der fyres mange skud af. Kameraerne kommer på overarbejde og Isbjørnen og dens vandring bliver forevigtet på mange meter celluloid. Vi får også her den helt unikke oplevelse, at se bjørnen ”lege rutschebane”, simpelthen ved at lade sig kure på maven ned af en større isblok. På et tidspunkt går bjørnen i vandet og vi får nu på tættest hold mulighed for at se hvordan denne skabning, en professionel dræber, bevæger sig rundt i sit territorium på isen og i vandet. Vi ser den ganske roligt, og tilsyneladende helt upåvirket af os svømme over til et andet område med is og her stige op af vandet. Den ro den udstråler er fantastisk. Man kan se, at den er bygget til det kolde vand. Langsomt går den på ”land” på isen uden at bekymre sig om det iskolde vand den lige kommer fra. Men netop det kolde vand er en af Isbjørnens varmeregulatorer. Den går simpelthen i vandet hvis den får det for varmt!

Det nærmer sig middag og vi sejler tilbage til skibet til frokost.

LUNCH

Lasagne

*

Vienetta ice cream

Efter frokost sættes kursen nu sydvest mod Barentsøya og Edgeøya, hvor det efter planen er meningen vi skal i land og videre ned til Tusenøya. I løbet af dagen i isen har vi observeret 3 forskellige Isbjørne, og sammen med de fire vi så i går, har vi totalt set 7 Isbjørne på de to dage vi har tilbragt i isen. Statistikken på informationstavlen justeres nu til totalt 17 Isbjørne. – kan vi klare flere?

En tysk deltager er blevet alvorlig syg og det besluttet at han skal evakueres. Vi samles alle i baren og får briefing om redningsaktionen, der vil foregå med Sysselmannens

helikopter fra Longyearbyen. Klokken 17.40, på positionen 78.35N og 23.05Ø lægger redningshelikopteren sig skråt oven for skibet, som ikke har reduceret farten. Vi er alle vidne til en autentisk redningsaktion til søs. Vi har fået oplyst, at netop Professor Molchanov har holdt en del øvelser med det norske redningsvæsen i disse farvande, og det ses tydeligt. Hele redningsaktionen varede knap 25 minutter og foregik på en yderst professionel måde. En meget stor ros til begge besætninger.

Kursen er fortsat mod Freemansundet mellem Barentsøya og Edgeøya. Umiddelbart før vi når sundet ser vi et stort sammenhængende område med is. Skibet sætter farten lidt ned og vi kan nu se de umiskendelige tegn på en Isbjørn der bevæger sig. Det viser sig at være en hun med en lille unge, formentlig fra i år, dvs. at den er ca. 6 måneder gammel. Hunnen opfatter åbenbart skibet som en trussel mod hendes unge, for hun flygter hastigt i retning væk fra skibet, med ungen halsende efter.

Inde i Freemansundet skifter vejret. Efter i mange dage at have været begunstiget med sol og klar himmel i de nordlige og østlige egne, mærkes nu at vi nærmer os Golfstrømmens påvirkning. Det bliver tåge, og sigtbarheden forringes. Vi spiser middag og Rinie orienter alle om forventet landgang på Barentsøya. Klokken 21.30 – stadig i Freemansundet er tågen nu tiltaget, og Rinie beslutter sammen med Frands og Per ikke at gå i land på de to øer. Dels vil fornøjelsen være begrænset og dels vil risikoen for ikke at opdage eventuelle Isbjørne i god tid være for stor. Vi har også brugt meget tid i isen og der er en pæn sejltur op til Longyearbyen. Vi vil få større glæde af tiden i morgen i Hornsund. Kursen sættes derfor stik syd for at runde Sørkapp i løbet af natten. Da vi passerer Barentsøya observerer John 5 rener inde på øen på en snefane.

DINNER

* * * * *

Cauliflower and blue cheese soup

*

Italian cordon blue

Oven fries and broccoli

*

Walnut ice cream

with Amaretto di Sarrone

Det har været en lang dag i mere end én forstand. Dels har vi oplevet mange forskellige ting, sejlet rundt i isen i gummibåde og været tæt på Isbjørne, oplevet redningsaktion til søs, set flere Isbjørne og dels har vi sejlet mange sømil.

Observationer 18. juli 2002 – Pakisen sydøst for Nordaustlandet ned til Sørkapp

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom		Svalbardrype		Mellemkjove	200	Polarlomvie	x
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	1	Tejst	x
Kortnæbet gås		Sortgrå ryle		Lille kjove		Søkonge	x
Bramgås		Almindelig ryle		Storkjove	2	Lunde	2
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	
Krikand		Thorshane		Gråmåge	x		
Ederfugl				Svartbag			
Kongeederfugl				Ride	xxx		
Havlit				Ismåge	10		
				Havterne			

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn	3	Ringsæl	-	Hvalros	-
Svalbardren	5	Remmesæl	1	Vågehval	-
Polarræv	-	Grønlandssæl	-	Grønlandshval	-

Selv om vi har sejlet mange timer i Erik Eriksen Strædet og Storfjorden, som begge har direkte forbindelse med det mægtige Barentshav, er det forsvindende lidt, ja næsten ingenting vi har set til hvaler. Netop i disse farvande var sandsynligheden for både vågehval og grønlandshval størst. Men vi forblev uden de store hvaloplevelser.

Fredag den 19. juli 2002 - Hornsund

Efter morgenmad er der briefing i baren som sædvanlig. I aftenens løb er vores Isbjørnestatistik blevet ajourført – vi er nu oppe på 19 bjørne. Hans Meilstrup fra ekskursionsudvalget fortalte på et møde i København lige inde vi tog afsted, at vi formentlig ville se mellem 6 og 19 Isbjørne. Seks fordi der på de fleste ture til Svalbard er set flere end seks bjørne, og 19 fordi det er yderst sjældent overhovedet at se så mange på en enkelt tur. Og vi har stadig to dage endnu inden kursen sættes mod Longyearbyen.

Dagens program er indsejling i den spektakulære Hornsund Fjord. Vi sejler langsomt ind i fjorden, men vejret har virkelig ændret sig. Påvirkningen fra Golstrømmen er tydelig. Der hænger lave skyer over næsten alle fjeldtoppene. Hornsundtinden, der rejser sig med 1.431 m er også svær at lokalisere. Bautaen ville ellers give et godt indtryk af, hvorfor de tidlige hollandske ekspeditioner gav øen navnet Spitsbergen. Vi har også svært ved at se de 14 gletschere, der findes netop i dette område.

Vi fortsætter sejlladsen helt ind i bunden af fjorden. Og som de andre gange vi har sejlet i fjorde, foregår det med så lav fart, at der god tid til at nyde synet og til at iagttage scenerierne. Først efter frokost kastes der anker, helt inde i bunden af fjorden hvor Hornbræen og Svalisbræen løber ud i havet.

LUNCH

Tomato soup Toscana

*

Burritos Mexicana

klokken 15.30 sker det igen. Inde på land, mellem de to gletschere, observerer vi tre Isbjørne. Vi har efterhånden lært "de hvide sten med sorte pletter" at kende og at checke endnu engang i kikkerten. Når man står på et skib rimeligt langt fra land, kan en stor hvid klump umiddelbart forveksles med en isblok eller en stor sten. Men når stenen har sorte pletter og bevæger sig er der ingen tvivl. 40 par øjne lyver ikke. De tre bjørne på land viser sig at blive turens sidste. Men hvilken statistik. 22 Isbjørne på 11 dages sejllads. Det er i gennemsnit 2 om dagen. Selv Rinie, som har sejlet heroppe i næsten 10 år er imponeret.

Vi går nu i gummibådene og sejler ind mod land. Cruiser længe rundt mellem isen og ser nogle formidable isformationer, ser en meget lille Ringsæl tæt ved en af gummibådene samt en Remmesæl, og går til sidst i land på sydsiden af Svalisbræen. Turen er ikke nogen speciel stor udfordring, idet vi mest vandrer langs med stranden. Alligevel er der masser af oplevelser. To Almindelig kjover virker temmelig irriteret over vores tilstedeværelse. De må have deres rede i nærheden, dog viser reden sig imidlertid at være en lille dununge, som er utrolig godt kamufleret til omgivelserne. Den falder næsten helt sammen med de omgivne vegetationer, sten og vandløb. Naturen er mageløs. Ude på vandet ser vi Tejster i parringsdans. Desuden ser vi Ederfugl, Havterne, Ride, Mallemuk og muligvis en enkelt Sabinemåge. Den sidste er dog usikker. Efter et par timer på land begiver vi os tilbage til skibet, og klokken 19 er der middag. Isbjørnestatistikken på informationstavlen føres ajour med de seneste 3 Isbjørne. Vi har nu set 22 Isbjørne siden vi forlod Longyearbyen den 11. juli.

Medens vi spiser tages ankeret op og skibet sætter kursen ud af Hornsundfjorden. Selv om skyerne hænger lavt og derfor skærmer for udsynet af de mange fjeldtoppe, og ikke mindst selve Hornsuntinden, er det et flot syn. Naturen her er virkelig barsk – det bekræftes vi i når vi ser disse billeder for vore øjne.

DINNER
Beef carpaccio
*
Salmon steak
Pasta and spinach
*
Straciatella Mousse

På hele turen har det at kaste anker og siden tage det op igen, foregået utrolig smidigt. Det er ikke meget vi har bemærket det. Årsagen er selvfølgelig også, at vi ofte har været nede og spise eller endnu ikke vågnet om morgenen. Nu er vi på vej nordover til Van Keulenfjorden, som er en sidefjord til den mægtige Van Mijenfjord.

Observationer 19. juli 2002 – Hornsund

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom		Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	x
Mallemuk	xxx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	3	Tejst	xx
Kortnæbet gås		Sortgrå ryle		Lille kjove		Søkonge	xx
Bramgås		Almindelig ryle		Storkjove		Lunde	x
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	
Krikand		Thorshane		Gråmåge	x		
Ederfugl	x			Svartbag			
Kongeederfugl				Ride	xx		
Havlit				Ismåge	13		
				Havterne	xx		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn		Ringsæl		Hvalros	
Svalbardren		Remmesæl		Vågehval	
Polarræv		Grønlandssæl		Grønlandshval	

Lørdag den 20. juli 2002 – Van Mijenfjorden, Ahlstrandodden og Ingeborgfjeldet

Det er lørdag morgen. Morgenmad og briefing i baren – ganske som vi plejer. Måske mærkes en anelse træthed, en anelse mæthed hos os alle sammen. Vi er på turens sidste fase. I morgen søndag er vi tilbage i Longyearbyen. Rinie er stadig lige optimistisk og engageret. Dog er han ikke længere presset af kravet fra os om at se Thorshane, Isbjørn, Ismåge eller Hvalros. Det kan mærkes. Han fortæller indlevende om målet for vores landgang her til formiddag. Ahlstrandodden, ved munden af Van Keulenfjorden. Resterne af 1800-tallets tankeløse og brutale hvalslagterier ses her i form af skeletdele fra Belugaen, den hvide hval, som dog heldigvis ikke blev jagtet til udryddelsesgrænsen, som så mange andre af havets store pattedyr.

Vi går herefter i gummibådene og sejler ind til stranden. Der står en hytte og der ligger ganske rigtigt dynger af skeletdele fra den hvide hval på stranden. Det ligner nærmest en kirkegård hvor man er begyndt at samle alle skeletdele i store bunker, lidt som i gamle dage hvor man havde knoglekister. Som så ofte før deler vi os i to grupper. Den ene forbliver nede i strandniveau mens den anden begiver sig op ad fjeldsiderne.

Her oppe på den stejle fjeldside møder vi en stor flok Kortnæbbet Gæs, i alt 70 individer, både voksne og unger. Vi ser dem, om end de er meget svære at få øje på oppe på fjeldsiden. De falder næsten helt i med omgivelserne. Men så åbenbarer der sig et af naturens skuespil for øjnene af os. Vi er stadig så langt fra dem, at vi er nødt til at bruge kikkert for at se sceneriet. To fjeldræve har lokaliseret gåseflokken og er nu tilsyneladende i færd med at afskære en af fuglene fra flokken. Vi kan ikke se, om gåsen bevidst har isoleret sig for beskytte resten af flokken med unger, eller om det er et resultat af rævenes angreb. Alt tyder også på, at gåsen har fældet svingfjerene, den gør i hvert fald ingen skridt til at flygte ved at lette. De to ræve forsøger ihærdigt at få nedlagt gåsen, men det er tydeligt, at gåsen, på trods af sin manglende evne til at flyve er et større bytte end selv to polarræve kan magte. Kampen står på i flere minutter, hvor rævene uophørligt forsøger at komme så tæt på gåsen, at de kan bide sig fast i halsen og dræbe den. Gåsen derimod, forsvaret sig med åbent næb, som rævene tilsyneladende har stor respekt for, og med begge vinger spredt ud. Måske, fordi vi står på så lang afstand, og kun kan se dette naturens ubarmhjertelige spil om liv og død gennem kikkerten, virker det hele på en gang både utrolig intenst og alligevel uvirkeligt. Vi er vidner til et virkeligt drama. Dette er ikke cyberspace eller virtuality. Til sidst bliver det dog for meget for selv to ræve. De opgiver kampen mod gåsen, som ellers ville have været et godt og nærende bytte, og gåsen – ja den skynder sig jublende lykkelig tilbage til flokken, hvor den modtages med et sandt kor af glade stemmer.

Gæssene er stadig skræmt, både af rævene men tilsyneladende også af vores nærværelse, om end vi synes at være langt fra dem. De flygter med alle gæslingerne hen over fjeldsiden, som er meget stenet og meget stejl, synes vi, og vi derimod forsøger at gå i en modsat retning, dvs. skråt ned mod stranden.

Et sidste kig op mod gæssene fortæller os, at kampen for føde er uophørlig og grænsen mellem liv og død er hår fin. Rævene har genoptaget deres forsøg, og har endnu en gås isoleret. Vi ved ikke hvordan dette slutter.

Udover gæssene ser vi 3 Rensdyr. - Sortgrå ryler, Snespurve, Lunde, Polarlomvie, Søkonge, Gråmåge, Mallemuk og Ride er efterhånden blevet hverdagskost.

På vej tilbage til landingsstedet mødes vi med den anden gruppe og snart efter er vi tilbage på skibet til frokost.

Mens vi spiser vores sidste frokost ombor på Professor Molchanov sejler vi tværs over Van Mijenfjorden til Ingeborgfjellet. Vi kan efterhånden det der med at gå ned ad lejderen fra skibet og træde over på gummibåden, sættes sig ned på den tykke del af båden, og efterhånden "fylde" op. Klokken er 14.45 og vi er på vej ind til stranden for foden af Ingeborgfjellet. Denne sidste landgangstur skal vise sig også at være der, hvor vi finder de frodigste område på hele turen. Fjeldet står ikke som mange af de tidligere fjelde vi har set her på Svalbard stejlt, barskt, sortgrå og næsten helt uden vegetation. Dette her er meget frodigt. Vegetationen er krøbet næsten helt op til toppene. Stranden og forlandet er bevokset med græsarter og mosser og ind i mellem små vandløb og større pytter. Vi ser mange Sortgrå ryler og et par Snespurve. Oppe ad fjeldsiderne høres svagt sværme af Søkonger. Der var hverken Isbjørne eller Hvalrosser - til gengæld var der mange rensdyr og mange afkastede gevirer. John gik igen på jagt efter de bedste, de smukkeste, de største eller de mest interessante. Og han fik mange med tilbage. Der blev set omkring 26 rensdyr. Ude på vandet ses både Gråmåge, Polarlomvie, Mallemuk og Ride. Når vi efterfølgende tænker på, at dette blev vores sidste landing i denne unikke verden, at vi mindre end 24 timer senere blev opslugt af civilisationens svøbe, så var det en smuk afslutning. Frodigheden lyste grønt og imødekomende - her var venligt. En værdig afslutning på næsten 1100 nautiske mil eller knap 2.000 km's sejllads rundt i det meste af det store ørige. Ser man på kortet bagest i rapporten, får man også en oplevelse af at have været rundt i næsten alle hjørner.

Der er afslutningsmiddag på skibet, og vi har bedt om at få reserveret den ene af de to restauranter til denne sidste aften for "dansen". Maden er som alle de andre dage dejlig velmagende, og vi nyder for sidste gang en tre retters menu, hvor DOF i dagens anledning giver vin til maden. Der bliver naturligvis holdt de taler der skal holdes. Ros og velmenende humoristiske drillerier går hånd i hånd. Rinie får overrakt en hilsen fra os alle af Marianne Hartmann. Hun bad os på et tidspunkt om at skrive en lille hilsen til ham – på et stykke toiletpapir! Efterfølgende har hun limet stykkerne sammen, så det Rinie fik var en toiletrulle fuld af små hilsner - virkelig originalt.

Alle har husket at afregne med Lilian for deres køb i baren, så yderligere køb i aften er mod kontanter.

Den sidste sejllads op til Isfjorden foregår det meste af natten, og de rigtig "hard-core" observerer både sent på natten og tidlig på morgenen. Ellers bliver der pakket og bagagen sat uden for på dørken. Den russiske besætning vil så bære bagagen i land næste morgen.

Observationer 20. juli 2002 – Ahlstrandodden & Ingeborgfjeldet

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Rødstrubet lom	1	Svalbardrype		Mellemkjove		Polarlomvie	xxx
Mallemuk	xx	Stor præstekrave		Almindelig kjove	8	Tejst	xx
Kortnæbet gås	2	Sortgrå ryle	18	Lille kjove		Søkonge	xxxx

Bramgås	30	Almindelig ryle		Storkjove	1	Lunde	x
Knortegås		Krumnæbbet ryle		Sabinemåge		Snespurv	25
Krikand		Thorshane		Gråmåge	xx		
Ederfugl	xx			Svartbag	2		
Kongeederfugl	1			Ride	xxx		
Havlit				Ismåge			
				Havterne	xx		

Dagens pattedyrsobservationer

Art	Antal	Art	Antal	Art	Antal
Isbjørn		Ringsæl		Hvalros	
Svalbardren		Remmesæl		Vågehval	
Polarræv		Grønlandssæl		Grønlandshval	

Søndag den 21. juli 2002 – Longyearbyen

Det er søndag morgen og der er morgenmad som vi plejer. Briefingen bliver lidt anderledes, idet det viser sig, at besætningen har misforstået planen med bagagen. Al vores bagage er nu kørt til lufthavnen sammen med englændernes og amerikanernes, der skulle flyve ud her til morgen, og for at gøre en lang historie kort, for den blev lang, kom vi i land via gummibåde. Kajen var optaget af et krydstogtskib med 1.700 passagerer – lige så mange som der er indbyggere i Longyearbyen, så kaptajnen var nødt til at ankre op ude i fjorden. Og så så vi lige en enkelt ringsæl inden vi gik fra borde. Efter megen taxakørsel ud til lufthavnen efter bagage og op til hotellet kom vi alle til sidst til Nybyen Gjestehus og blev indkvarteret.

Vejret var lidt regnfyldt, og tiden gik mest med at drive rundt på egen hånd i Longyearbyen, få sig en frokost eller købe lidt souvenirs. Aftensmaden blev indtaget forskellige steder i byen. Det sidste skal pakkes for kl 03.30 hentes vi af bussen der kører os til lufthavnen.

Turen hjem foregik planmæssigt med ankomst i København mandag middag.

Turen er slut – 15 dages intense oplevelser skal hjem og fordøjes. Billeder skal fremkaldes, sorteres og sættes i album. Videofilm og digitale billeder skal redigeres. Det kommer til at tage tid før alle har fået ordnet sine notater og billeder. John kom gennem tolden med alle sine gevirer, som skal hjem og vejes, måles og sammenlignes med alle dem han har samlet, primært fra hjortene i Dyrehaven. Han fik i øvrigt hurtigt tilnavnet ”knoglemanden” for sin interesse for ben og knogler.

Nils Armand fik tilnavnet Da Capo-Nils, efter sin oplevelse med Isbjørnene, og Ole, der stod lige bagved og fotograferede blev kaldt Paparazzi-Ole. Bodil fik tilnavnet BombeBodil efter sin ihærdige indsamling af de runde kugler på strandene. Frands viste stor interesse for bålet og hedder fremover PyroFrands.

Tak for en god tur!

Fugle

Sandsynlige fugle på Svalbard

På Svalbard er der i alt observeret 157 forskellige arter.

Heraf er godt 30 almindeligt forekommende eller fåtallige. De arter vi fik set, 30 i alt, er gengivet nedenfor inklusiv de to arter vi så, men bestemt ikke havde forventet: nemlig Krikand og Krumnæbbet ryle.

Rødstrubet lom	Havlit	Almindelig kjove	Ismåge
Mallemuk	Svalbardrype	Lille kjove	Havterne
Kortnæbbet gås	Stor præstekrave	Storkjove	Polarlomvie
Bramgås	Sortgrå ryle	Sabinemåge (ikke alle)	Tejst
Knortegås, lysbuget	Almindelig ryle	Gråmåge	Søkonge
Krikand	Krumnæbbet ryle	Svartbag	Lunde
Ederfugl	Thorshane	Ride	Snespurv
Kongeederfugl	Mellemkjove		

Arter, som skulle være til at se, men som vi missede, var f.eks. Sandløber, Stenvender, Rosenmåge og Stenpikker. Ærgerligt med Rosenmågen, men vi var nok ikke højt nok mod nord!

Samtlige arter observeret på Svalbard gennem tiderne

kilde: Svalbards Fugler af *Magnar Nordehaug*, 1989.

Sortstrubet lom, <i>Gavia arctica</i>	Plettet mudderklire, <i>Actitis macularia</i>
Rødstrubet lom, <i>Gavia stellata</i>	Stenvender, <i>Arenaria interpres</i>
Islom, <i>Gavia immer</i>	Odinshane, <i>Phalaropus lobatus</i>
Hvidnæbbet lom, <i>Gavia adamsii</i>	Thorshane, <i>Phalaropus fulicarius</i>
Gråstrubet lappedykker, <i>Podiceps griseigena</i>	Mellemkjove, <i>Stercorarius pomarinus</i>
Nordisk lapdykker, <i>Podiceps auritus</i>	Almindelig kjove, <i>Stercorarius parasiticus</i>
Sortbrynet albatros, <i>Diomedea melanophris</i>	Lille kjove, <i>Stercorarius longicaudus</i>
Mallemuk, <i>Fulmarus glacialis</i>	Storkjove, <i>Stercorarius skua</i>
Sodfarvet skråpe, <i>Puffinus griseus</i>	Sabinemåge, <i>Larus sabini</i>
Lille stormsvale, <i>Hydrobates pelagicus</i>	Hættemåge, <i>Larus ridibundus</i>
Sule, <i>Sula bassana</i>	Ringnæbbet måge, <i>Larus delawarensis</i>
Skarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	Stormmåge, <i>Larus canus</i>
Fiskehejre, <i>Ardea cinerea</i>	Sildemåge, <i>Larus fuscus</i>
Pibesvane, <i>Cygnus colombianus</i>	Sølvmåge, <i>Larus argentatus</i>
Sangsvane <i>Cygnus cygnus</i>	Hvidvinget måge, <i>Larus glaucoides</i>
Kortnæbbet gås, <i>Anser brachyrhynchus</i>	Gråmåge, <i>Larus hyperboreus</i>
Blisgås, <i>Anser albifrons</i>	Svartbag, <i>Larus marinus</i>
Grågås, <i>Anser anser</i>	Rosenmåge, <i>Rhodostethia rosea</i>
Indisk gås, <i>Anser indicus</i>	Ride, <i>Rissa tridactyla</i>
Snegås, <i>Anser caerulescens</i>	Ismåge, <i>Pagophila eburnea</i>
Bramgås, <i>Branta leucopsis</i>	Fjordterne, <i>Sterna hirundo</i>
Knortegås, <i>Branta bernicla</i>	Havterne, <i>Sterna paradisaea</i>

Gulkindet and, <i>Anas formosa</i>	Lomvie, <i>Uria aalge</i>
Pibeand, <i>Anas formosa</i>	Polarlomvieve, <i>Uria lomvia</i>
Krikand, <i>Anas crecca</i>	Alk, <i>Alca torda</i>
Gråand, <i>Anas platyrhynchos</i>	Tejst, <i>Cepphus grylle</i>
Spidsand, <i>Anas acuta</i>	Søkonger, <i>Alla alle</i>
Atlingand, <i>Anas querquedula</i>	Lunde, <i>Fratercula arctica</i>
Skeand, <i>Anas clypeata</i>	Ringdue, <i>Columba palumbus</i>
Troldand, <i>Aythya fuligula</i>	Østlig turteldue, <i>Streptopelia orientalis</i>
Bjergand, <i>Aythya marila</i>	Sneugle, <i>Nyctea scandiaca</i>
Ederfugl, <i>Somateria mollissima</i>	Skovhornugle, <i>Asio otus</i>
Kongeederfugl, <i>Somateria spectabilis</i>	Mosehornugle, <i>Asio flammeus</i>
Stellersand, <i>Polysticta stelleri</i>	Mursejler, <i>Apus apus</i>
Harlekinand, <i>Histiuricus histiuricus</i>	Hærfugl, <i>Upupa epops</i>
Havlit, <i>Clangula hyemalis</i>	Sanglærke, <i>Alda arvensis</i>
Sortand, <i>Melanitta nigra</i>	Bjerglærke, <i>Eremophila alpestris</i>
Fløjlsand, <i>Melanitta fusca</i>	Landsvale, <i>Hirundo rustica</i>
Islandsk hvinand, <i>Bucephala islandica</i>	Bysvale, <i>Delichon urbica</i>
Hvinand, <i>Bucephala clangula</i>	Skovpiber, <i>Anthus trivialis</i>
Toppet skallesluger, <i>Mergus serrator</i>	Engpiber, <i>Anthus pratensis</i>
Stor skallesluger, <i>Mergus merganser</i>	Skærpiber, <i>Anthus spinoletta</i>
Spurvehøg, <i>Accipiter nisus</i>	Gul vipstjert, <i>Motacilla flava</i>
Fjeldvåge, <i>Buteo lagopus</i>	Hvid vipstjert, <i>Motacilla alba</i>
Tårnfalk, <i>Falco tinnunculus</i>	Silkehal, <i>Brombycilla garrulus</i>
Dværgfalk, <i>Falco columbarius</i>	Jernspurv, <i>Prunella modularis</i>
Jagtfalk, <i>Falco rusticolus</i>	Rødhals, <i>Erithacus rubecula</i>
Svalbardrype, <i>Lagopus mutus hyperboreus</i>	Rødstjert, <i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Vandrikse, <i>Rallus aquaticus</i>	Bynkefugl, <i>Saxicola rubetra</i>
Grønbenet rørhøne, <i>Gallinula chloropus</i>	Stenpikker, <i>Oenanthe oenanthe</i>
Blishøne, <i>Fulica atra</i>	Solsort, <i>Turdus merula</i>
Trane, <i>Grus grus</i>	Sjagger, <i>Turdus pilaris</i>
Strandskade, <i>Haemaopus ostralegus</i>	Sangdrossel, <i>Turdus philomelos</i>
Storpræstekrave, <i>Charadrius hiaticula</i>	Vindrossel, <i>Turdus iliacus</i>
Boltit, <i>Charadrius morinellus</i>	Flodsanger, <i>Locustella fluviatilis</i>
Hjejle, <i>Pluvialis apricaria</i>	Sivsanger, <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
strandhjejle, <i>Pluvialis squatarola</i>	Havesanger, <i>Sylvia borin</i>
Vibe, <i>Vanellus vanellus</i>	Munk, <i>Sylvia atricapilla</i>
Islandsk ryle, <i>Calidris canutus</i>	Gransanger, <i>Phylloscopus collybita</i>
Dværgryle, <i>Calidris minuta</i>	Løvsanger, <i>Phylloscopus trochilus</i>
Hvidrygget ryle, <i>Calidris fuscicollis</i>	Grå fluesnapper, <i>Muscicapa striata</i>
Stribet ryle, <i>Calidris melanotos</i>	Lille fluesnapper, <i>Ficedula parva</i>
Krumnæbbet ryle, <i>Calidris ferruginea</i>	Broget fluesnapper, <i>Ficedula hypoleuca</i>
Sortgrå ryle, <i>Calidris maritima</i>	Stor tornskade, <i>Lanius excubitor</i>
Almindelig ryle, <i>Calidris alpina</i>	Råge, <i>Corvus frugileus</i>
Kærløber, <i>Limicola falcinellus</i>	Krage, <i>Corvus corone</i>
Prærieløber, <i>Tryngites subruficollis</i>	Ravn, <i>Corvus corax</i>
Brushane, <i>Philomachus pugnax</i>	Stær, <i>Sturnus vulgaris</i>

Enkeltbekkasin, <i>Lymnocyrtus minimus</i>	Gråspurv, <i>Passer domesticus</i>
Dobbeltbekkasin, <i>Gallinago gallinago</i>	Bogfinke, <i>Fringilla coelebes</i>
Tredækker, <i>Gallinago media</i>	Kvækerfinke, <i>Fringilla montifringilla</i>
Skovsneppe, <i>Scolopax rusticola</i>	Gråsiken, <i>Carduelis flammea</i>
Stor kobbersnepe, <i>Limosa limosa</i>	Hvidsiken, <i>Carduelis hornemanni</i>
Lille kobbersnepe, <i>Limosa lapponica</i>	Lille korsnæb, <i>Loxia curvirostra</i>
Stor regnspove, <i>Numenius arquata</i>	Laplandsværbling, <i>Calcarius</i>
Lille regnspove, <i>Numenius phaeopus</i>	Snespurv, <i>Plectrophenax nivalis</i>
Sortklire, <i>Tringa erythropus</i>	Gulspurv, <i>Emberiza citrinella</i>
Rødben, <i>Tringa totanus</i>	Rørspurv, <i>Emberiza</i>
Mudderklire, <i>Actitis hypoleucos</i>	

Pattedyr

Isbjørn	22	Ringsæl	5
Svalbardren	> 68	Remmesæl	7
Polarræv	6	Grønlandssæl	>18
Hvalros	> 215	Spættet sæl	1
		Vågehval	5

Bemærkning til observationerne. Der blev kun observeret meget få hvaler, og observationerne blev desværre gjort af relativ få personer. Antallet er derfor usikkert og ikke dækkende for gruppen som helhed. For sæler og Hvalros gælder, at langt størsteparten af deltagerne har set de opgivne antal. Det samme gælder for Rensdyr og Polarræv, dog kan der her være variationer, idet observationerne har været afhængig af hvilken gruppe man gik i når vi var i land. Det samme gælder for observerede Isbjørne, dog således at minimum 17-18 bjørne er set af alle.

Lokaliteter for observerede pattedyr

John G. Larssons optegnelser

Dato	Lokalitet	Art
8. juli	Longyearbyen kl. 08.00 (ud for hotellet)	Ren 2 ♂
9. juli	Bjørnedalen Longyearbyen kl. 21.30	Ren 1♂ (Polarræv 1) Ren 4 ♂
10. juli	Longyearbyen ca. kl. 08.30	Ren 1 ♂
11. juli	Longyearbræen kl. 15.00 På vej til havnen og Professor Molchanov	Ren 1 ♂ Ren 2
12. juli	Krossfjorden ved "14. juli bræen" Krossfjorden/fuglefjeld Lilliehöökbræen	Isbjørn 1 Remmesæl 1 Polarræv 2 i sommerdragt Og 1 i vinterdragt Remmesæl 2
13. juli	Fuglesongen Moffen kl. ca. 18.00	Isbjørn 1 ♀ m. to 1½-års unger Hvalros ca. 130+20
14. juli	Mushamna Andeøyane	Ren 2 ♂, Isbjørn ♀ m. en ½-års unge Isbjørn 3 ad.
15. juli	Pakisen nordvest f. Nordaustlandet	Grønlandssæl 14+3, mest ♀♀ &

		ungdyr (flere grøndlandssæler senere) Remmesæl på isflage Hvalros 5 ♀♀ på stranden
	Lågøya kl. ca. 22.00	
16. juli	Hinlopenstrædet, Faksefjeldet	Isbjørn 1 (Carsten) Ren 5 ♂, 6-8 ♀♀ + ungdyr
17. juli	Torrelneset Erik Eriksen strædet Pakisen sydøst for Nordaustlandet	Hvalroskoloni > 60 (blandet køn og alder) Ren 2 ♂ Remmesæl 1, Ringsæl 1 (+ flere ubestemte sæler) ca. kl. 14 mulig Vågehvaler 2+2+1 Isbjørn 4 ♂♂
18. juli	Pakisen sydøst for Nordaustlandet Olga strædet Barentsøya	Isbjørn 1 (♂) Isbjørn 2 + 1 ♀ m. unge ½ år Remmesæl 1 (+fl. ubest. sæler) Ren 5 på snefane
19. juli	Langs vestkysten af Spitsbergen Hornsund Hornbræen	Grønlandssæl 1 Ringsæl 1 Isbjørn ♀ m. 2 unger Ringsæl 1 ad. + 1 juv. Remmesæl 1
20. juli	Ahlstrandnæsset Ingeborgfjeldet	(Spættet sæl 1) Polarræv 2, Ren 4-6, Hval 2 sp. Ren 8-10 + 16
21. juli	Longyearbyen, havnen	Ringsæl 1 unge

Floraliste

Helle Nielsen

Listen omfatter kun de arter, som med sikkerhed er bestemt. En del almindelige arter er givetvis overset på grund af lighed med nærstående arter. Svært bestemmelige arter tilhørende slægten *Draba* samt græsser og star-arter er underrepræsenterede, både i artsantal og angivelse af lokaliteter.

Navnene følger Olaf I. Rønning: Svalbards Flora. 3. rev. udgave fra 1996, som også er anvendt ved bestemmelserne. Samme flora har en fin beskrivelse af de forskellige plantesamfund på Svalbard, hvoraf vi så de fleste, muligvis alle.

Dansk navn	Latinsk navn	Lokaliteter
Ager-Padderok	<i>Equisetum arvense</i>	Longyearbyen, ved huskant nær Funken
Tråd-Padderok	<i>Equisetum scirpoides</i>	Bjørndalen, Ahlstrandodden
Polar-Pil	<i>Salix polaris</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Bjørndalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna)
Net-Pil	<i>Salix reticulata</i>	Blomstrandhalvøya
Topspirende Pileurt	<i>Polygonum viviparum</i>	flere steder (ex. Bjørndalen, Blomstrandhalvøya, Ingeborgfjellet)
Dværgsyre	<i>Koenigia islandica</i>	Bjørndalen, Ahlstrandodden
Fjeldsyre	<i>Oxyria digyna</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna, Hornsund)
Sne-Firling	<i>Sagina nivalis</i>	Hornsund
Toblomstret Norel	<i>Minuartia biflora</i>	flere steder (ex. Bjørndalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna)
(Stilk-Fladstjerne)	<i>Stellaria crassipes</i>	Bjørndalen, Ahlstrandodden
Arktisk Hønsetarm	<i>Cerastium arcticum</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Bjørndalen, Mushamna, Torellnesset)
Lygte-Pragtstjerne	<i>Silene uralensis</i> (<i>S. wahlenbergella</i>)	Bjørndalen
Vahls Pragtstjerne	<i>Silene furcata</i>	et par steder, bl.a. Longyearbyen
Tue-Limurt	<i>Silene acaulis</i>	flere steder (ex. Bjørndalen, 14.juli breen, Mushamna, Ahlstrandodden)
Trefliget Ranunkel	<i>Ranunculus hyperboreus</i> ssp. <i>arnellii</i>	Bjørndalen, Ahlstrandodden
Sne-Ranunkel	<i>Ranunculus nivalis</i>	Mushamna, Torellnesset
Polar-Ranunkel	<i>Ranunculus sulphureus</i>	Bjørndalen, Mushamna, Torellnesset, Ahlstrandodden
Dværg-Ranunkel	<i>Ranunculus pygmaeus</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Bjørndalen, Mushamna)
Svalbard-Valmue	<i>Papaver dahlianum</i>	flere steder (ex. Longyearbyen, Adventdalen, Mushamna, Torellnesset)
(Engkarse)	<i>Cardamine nymannii</i>	Ahlstrandodden
Grønlandsk Kokleare	<i>Cochlearia groenlandica</i>	frodig form: bl.a. Fuglesongen; lille rosetform: Torellnesset
Polarræddike	<i>Eutrema edwardsii</i>	Torellnesset, Ahlstrandodden

Bleg Draba	<i>Draba oxycarpa</i>	Adventdalen, Bjørndalen, Faksefjellet - eneste gulblomstrede bestemt
Lapmarks-Draba	<i>Draba lactea</i>	Adventdalen, Bjørndalen, Faksefjellet - eneste hvidblomstrede bestemt
Rosenrod	<i>Rhodiola arctica</i>	Mushamna (set af Ane Marie Svendsen)
Purpur-Stenbræk	<i>Saxifraga oppositifolia</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna, Hornsund)
Rank Stenbræk	<i>Saxifraga hieracifolia</i>	Bjørndalen, Strand ved 14. Juli breen
Sne-Stenbræk	<i>Saxifraga nivalis</i>	flere steder (ex. Bjørndalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna)
Gryn-Stenbræk	<i>Saxifraga foliolosa</i>	Ahlstrandodden
Sol-Stenbræk	<i>Saxifraga aizoides</i>	Blomstrandhalvøya
Gul Stenbræk	<i>Saxifraga hirculus</i>	Bjørndalen, Ahlstrandodden, Ingeborgfjellet
Knop-Stenbræk	<i>Saxifraga cernua</i>	flere steder (ex. Bjørndalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna, Torellneset)
Bæk-Stenbræk	<i>Saxifraga rivularis</i>	Bjørndalen, Danskøya, Fuglesongen, Mushamna, Torellneset
Tue-Stenbræk	<i>Saxifraga caespitosa</i>	på næsten alle lokaliteter (ex. Bjørndalen, Torellneset m.fl.)
	<i>Saxifraga aurea</i> (S. c. var. <i>aurea</i>)	Blomstrandhalvøya
Edderkop-Stenbræk	<i>Saxifraga platysepala</i> (S. <i>flagellaris</i>)	Andøyane + Faksefjellet
Dværg-Milturt	<i>Chrysosplenium tetrandrum</i>	Ingeborgfjellet (set af Ole Lemming)
Polar-Potentil	<i>Potentilla hyparctica</i>	Adventdalen, Bjørndalen, formentlig også Mushamna
Rypelyng	<i>Dryas octopetala</i>	flere steder (ex. Bjørndalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna, Ahlstrandodden)
Kantlyng	<i>Cassiope tetragona</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Bjørndalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna)
Polar-Jakobsstige	<i>Polemonium boreale</i>	Longyearbyen, nær kirken; formentlig også klippeside i Nybyen (set i skop)
Hestetunge	<i>Mertensia maritima</i>	Stranden ml. Longyearbyen og Radarstationen (set fra bussen)
(Uldhåret Troidurt)	<i>Pedicularis dasyantha</i>	Blomstrandhalvøya
Lådden Troidurt	<i>Pedicularis hirsuta</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Bjørndalen, Blomstrandhalvøya, Mushamna)
Arktisk Guldblomme	<i>Arnica angustifolia</i>	Mushamna
"Arktisk Mælkebøtte"	<i>Taraxacum arcticum</i>	Mushamna, Faksefjellet
Toblomstret Siv	<i>Juncus biglumis</i>	Ahlstrandodden
Varde-Frytle	<i>Luzula confusa</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Bjørndalen, Mushamna)
Sne-Frytle	<i>Luzula arctica</i>	Ahlstrandodden
Polar-Kæruld	<i>Eriophorum scheuchzeri</i>	Longyearbyen, Adventdalen, Bjørndalen
Skæg-Star	<i>Carex nardina</i>	Blomstrandhalvøya
Bue-Star	<i>Carex misandra</i>	Blomstrandhalvøya, Faksefjellet

"Polar-Rævehale"	<i>Alopecurus borealis</i>	flere steder (ex. Adventdalen, Bjørndalen, Ingeborgfjellet)
Alm. Snegræs	<i>Phippsia algida</i>	Bjørndalen, Fuglesongen
Fjeld-Bunke	<i>Deschampsia alpina</i>	Ingeborgfjellet
Fjeld-Guldhavre	<i>Trisetum spicatum</i>	Strand ved 14. Juli breen; Ahlstrandodden
Alm. Fjeld-Rapgræs	<i>Poa alpina</i> var. <i>vivipara</i>	Faksefjellet
Fimbulgræs	<i>Colpodium vahlium</i>	Mushamna
Glat Tundragræs	<i>Dupontia psilantha</i>	Ingeborgfjellet
Krybende Annelgræs	<i>Puccinellia phryganodes</i>	Hornsund, strand nær Svalisbreen
Topspirende Svingel	<i>Festuca vivipara</i>	Blomstrandhalvøya

Kilder:

Svalbards Fugler, *Magnar Nordehaug*, Dreyers Forlag 1989

Svalbards Fugler og Pattedyr, *Fridtjof Mehlum*, Norsk Polarinstitut 1989

Svalbards Flora, *Olaf I. Rønning*, Norsk Polarinstitut 1996

Svalbards Natur og Historie, *Vidar Hisdal*, Norsk Polarinstitut 1998

Svalbards Geologi, *Audan Hjelde*, Norsk Polarinstitut 1993

Havpattedyr i Nordatlanten, *Carl Christian Kinze*, Gads Forlag 2001

1) DET ARKTISKE OMRÅDE v/Tarik Chekchak

a) Generel økologi

Navnet Arktis stammer fra det græske *arktos* (bjørn) og arktisk er afledt af det græske *arktikos* (nordlig – af *arktos*). Svalbard hører til den såkaldte højarktiske region, som defineres i forhold til plantevæksten i området. Til forskel herfra hører de nordlige områder af den Skandinaviske Halvø til det lavarktiske område.

Der kræves specielle tilpasninger hos de dyr, som skal leve under så ekstreme klimatiske forhold, der findes på Svalbard. Dyrenes vigtigste opgave er at skaffe tilstrækkeligt føde til at kunne overleve og yngle. I vinterhalvårets totale mørke er det vanskeligt at finde føde, når jorden for det meste er dækket af sne og is. Særligt vanskeligt er det for planteædere og der findes kun få landlevende dyr, som kan klare sig under disse forhold. Svalbardrenen kan dog finde tilstrækkeligt med fødeplanter, når sne- og isforholdene ikke er får hårde. Svalbardrypen klarer sig også gennem den højarktiske vinter og holder til på områder med lidt sne. Her kan de finde næringsrige frø og planterester. Alle andre fugle, som yngler på Svalbard undgår problemerne ved at trække til mere gunstigt klima i vinterperioden. Hvirvelløse dyr derimod går i dvale og er inaktive om vinteren, hvor de ligger beskyttet i jorden.

Årsagen til polarområdernes kolde klima er solens lave indstråling. Solens lave vinkel i området bevirker, at en vis mængde energie spredes over et større areal end længere sydpå. Ved ækvator står solen stort set lodret over jorden og en tilsvarende mængde energi vil blive fordelt på et meget mindre areal. Samtidig bliver specielt den kortbølgede lysenergi kastes mere tilbage ud i rummet, når lyset rammer atmosfæren i en lav vinkel. Endvidere kastes ca. 90% af solens indstråling tilbage fra sne/is. Samlet bliver der ved polerne en større udstråling fra jorden ud i verdensrummet end indstrålingen fra solen, mens der ved ækvator er en større indstråling fra solen end udstrålingen fra jorden. Det globale atmosfæriske klima styres heraf, så der i polarområderne generelt strømmer kolde vinde fra polerne mod ækvator.

Omkring øerne er der i havet en meget stor zoo-plankton biomasse. Koldt og næringsrigt (mineralrigt) havvand strømmer op fra havbunden langs kysterne. Det giver grobund for en stor produktion af planteplankton (alger) i de øverste vandlag, når lyset vender tilbage og havisen smelter. Algerne spises af for eksempel små krebsdyr (primært Copepoder). De findes overalt i farvandene omkring Svalbard, og er igen næring for større krebsdyr, fugle og fisk. Copepoder er hovedføde for specielt Søkonge, men de er også vigtig næringskilde for lodde og polartorsk. Andre havfugle lever af større organismer, som for eksempel krebsdyr af grupperne Amphipoder og Lyskrebs (Krill), og forskellige fiskearter som lodde og polartorsk.

b) Adaptation af dyr til klimaet

Fysisk

Generelt større dyr med korte ben/lemmer, som giver en relativt mindre hudoverflade i forhold til vægten. Det giver samlet et mindre varmetab fra huden i forhold til kropsvægten.

Tyk og varm pels/fjerdragt med høj isolationsevne. Eksempelvis er polarrævens vinterpels den bedst isolerende pels, der er fundet hos noget pattedyr.

Tykt isolerende fedtlag under huden. Specielt i sensommeren oplagres et tykt fedtlag (polarræv, Isbjørn m.fl.), som dels giver isolering i vinterperioden og dels kan fungere som energidepot.

Dyrene går på sne – de har relativt større ”fødder” end sydlige arter.

God kamuflage i forhold til omgivelserne. Nogle dyr skifter mellem sommer- og vinterdragt (polarræv, rype).

Fysiologisk

Tilpasset blodkredsløb, som specielt kan reguleres i huden (eks. Hvalros).

Blodet er tykkere end hos sydlige arter. Dels er blodets celler generelt større og dels er koncentrationen af proteiner og andre stoffer højere.

Blodet indeholder specifikke anti-frost proteiner.

Gode systemer til at klare overvintringen. Ingen pattedyr eller fugle går direkte i hi, men stofskiftet kan tilpasses lavere aktivitetsniveau. Eksempelvis hos hunisbjørnen, som ligger i snehule for at amme de spæde unger i 3-4 måneder – uden at tage føde til sig. Generelt kan Isbjørnen gå i en ”vågen dvaletilstand” i lange perioder uden fødetilgang, hvor den tærer på det oplagrede fedtdepot, endda uden at drikke noget i den periode.

Særligt fuglene (men også sæler) har udviklet et effektivt varmevekslingssystem i lemmerne. Blodkarrene til og fra fødderne snor sig i et tæt ”garnnøgle”, hvor det kolde blod fra fødderne opvarmes af det varme blod fra kroppen. Modsvarende afkøles det varme blod fra kroppen, inden det cirkulerer ud i fødderne, så energitabet reduceres.

En højere procentdel af blodet tilføres hjerne, hjerte og lunger hos både pattedyr og fugle end hos sydlige arter. Herved tilgodeses de mest vitale organer maksimal energi- og ilttilførsel.

Reproduktion

Dyrene (både pattedyr og fugle) sætter yngel i verden på det tidspunkt af året, hvor der er størst adgang til føde. For eksempel Isbjørnen. De parrer sig i februar/marts, men fosterudviklingen er forsinket de første ca. 4 måneder. Herefter udvikler fosteret sig normalt i løbet af de følgende ca. 5 måneder, og fødslen sker omkring nytår. Hunnen bliver dog i en snehule endnu 3-4 måneder og ammer ungerne indtil marts/april. På det tidspunkt føder sælerne deres unger på isen og der er rigeligt adgang til føde for hunnen, mens hun opfostrer ungerne.

Adfærd

Dyrene trækker mod syd i vinterperioden på grund af kulde og fødemangel, men kan også trække efter bedre fødeområder. Eksempelvis Isbjørnen, som følger sælerne i drivisen eller rype og rensdyr, som søger mod (delvis) snefrie områder.

Dyrene kan være fleksible i deres fødevalg. Eks. Polarræv, som i sommerperioden æder æg og fugleunger (havfugle, Ederfugl og gæs), men resten af året klarer sig med ådsler (rensdyr og sæl) og rester fra bjørnens jagt. Renene spiser stort set alle forekommende planter på Svalbard undtagen kantlyng og enkelte laver.

Enkelte dyr som f.eks. polarræven kan gemme føde til vinterperioden.

Evne til at holde sig varme. Hvalros solbader. Under solbadning kan dyrene "rødme", fordi hudens blodkar åbnes og blodgennemstrømningen øges, så solenergien kan optages maksimalt. Mange fugle står på et ben og hviler sig. Herved reduceres energitabet til kun at ske gennem et enkelt ben.

c) Adaptation af planter til klimaet

Visse planter kan følge solens gang over himlen og herved udnytte energien optimalt.

Blomsterne har generelt "gode" farver, som absorberer solenergien maksimalt.

Planterne er lave og vokser tæt langs jorden, og de står ofte tæt. Luftens temperatur kan ofte være 5-10°C højere lige over jordoverfladen end blot få cm længere oppe i luften. Planterne har en kort men intens vækstsæson, hvor den højarktiske midnatssol udnyttes.

Adskillige planter er stedsegrønne og kan derved udnytte det svage sollys om foråret og efteråret.

2) ISBJØRN – ET HAVPATTEDYR? v/Rinie van Meurs

Isbjørnen er næsten et havpattedyr, da den lever den største del af sit liv på og i drivisen, hvilket det latinske navn også angiver: *Ursus maritimus* ("**Bjørn som hører til havet**").

Isbjørnen er et relativt "nyt" dyr i forhold til evolutionen. Den blev udskilt fra den Brune bjørn (*Ursus arctos*) for 600-700.000 år siden. I dag findes der stadig meget lyse Brune bjørne i det nordlige Alaska.

Isbjørnen adskiller sig fra den Brune bjørn ved bl.a. at have:

- Længere hals
- Mindre ører
- Tykkere, tættere og længere pels
- Kortere kløer
- Længere hjørnetænder og spidsere/skarpere kindtænder (er rene rovdyr)

- Fodsålerne er behårede – undtagen trædepuderne

Hannen vejer om foråret 350-450 kg og hunnen 150-250 kg. Om efteråret vejer dyrene ofte 100-200 kg mere. Svalbard bestanden er fysisk mindre end den Nordamerikanske bestand. Største bjørn vejet på Svalbard vejede ca. 700 kg og den største Isbjørn i verden vejede 1.000 kg (Alaska).

Isbjørnen er en god svømmer og kan færdes langt fra fastland eller iskant. Dokumenteret foto af svømmende Isbjørn 65 km fra nærmeste kyst/is. Enkelt Isbjørn observeret 350 km fra nærmeste kyst/is. Ingen kendskab til, om disse dyr overlevede.

Isbjørnen er aktiv hele vinteren og går ikke i hi. De kan dog gå i en "vågen dvaletilstand" med lavt energiforbrug, når føden er knap.

Temperaturregulering

Pelsens og fedtlagets isolering gør, at den aldrig løber over en længere afstand, da den kan overophedes på få minutter med døden til følge. Den kan dog bevæge sig hurtigt over et kort stykke for f.eks. at fange en sæl. Over lange afstande vandrer dyrene i en støt og jævn gang (pasgang) og de svømmer langsomt og støt. Herved bliver de dels ikke overophedede og dels bruger de meget lidt energi. Hvis de bliver for varme går de i vandet for at blive kølet ned.

Nomader

Alle Isbjørne er nomader. De vandrer meget omkring på pakisen efter føde (sæler), fordi omgivelserne hele tiden ændrer sig – pakisen flytter sig med vejr, vind og strøm. Isbjørnene omkring Svalbard, Franz Josefs Land og Novaja Zelmja udgør en subpopulation, som ikke blander sig ret meget med den nordamerikanske og grønlandske population.

Reproduktion

Hannerne er kønsmodne, når de er 6-8 år gamle, men kan normalt først beskytte en hun mod andre hanner som 10-12 årige. Hunnerne begynder at yngle som 5-6 årige. Parringen finder sted om foråret i februar/marts. Selve parringen stimulerer frigørelse af æg fra æggestokken. Befrugtningen finder sted straks og de første celledelinger i fosterudviklingen forløber normalt. Selve indvoksningen i livmoderens væg og dannelse af fosterhinder forsinkes nogle måneder, hvor det tidlige foster er gået i "dvale". Den egentlige drægtighed med vækst af fosteret tager derefter ca. 5 måneder.

Fødslen sker omkring nytår i en snehule, som hunnen har gravet. Her føder hun en eller to unger (sjældent op til fire), som vejer ca. 400 gram. Ungerne og moderen bliver i hulen indtil sidst i marts først i april. Moderen forlader ikke hulen på noget tidspunkt, men sover meget uden dog at gå i egentligt hi. Ungerne dier moderen, som ikke tager føde til sig i den periode, men tærer på det oplagrede fedtlag.

Hunnen forlader hulen først på udkik efter hanner, som kan dræbe ungerne, fordi de anser dem, som kommende rivaler. På det tidspunkt ungerne forlader hulen vejer de

omkring 12 kg. Moder og unger bliver omkring hulen i den første uges tid. Tidspunktet for at forlade hulen falder sammen med sælernes fødsler, så der er rigeligt adgang til føde for den sultne hun.

Kong Karls Land har verdens største tæthed af ynglende Isbjørne.

Når ungerne er ca. 2½ år gamle parrer hunnen sig igen. Enten bliver ungerne jaget væk af den bejlende han eller også mister hunnen simpelthen interessen for ungerne, som må klare sig selv.

Føde

Den primære fødekilde er Remmesæl og ringsæl, som fanges, når de stikker hovedet op af åndehullet i isen. Isbjørnen flår bogstavelig talt sælen og æder alt spækket under huden. Resten af kadaveret efterlades til mågerne, især Ismåger, med mindre bjørnen er meget sulten.

Om foråret kan en god Isbjørn dræbe en (lille) sæl næsten hver dag og tage op til 150-200 kg på. Hvis bjørnen ikke kan æde alt op på én gang, sover den ofte ved siden af byttet, indtil det første måltid er fordøjet og den igen kan æde noget mere. Den kan dog også gemme byttet i sneen. Om sommeren lever Isbjørnen mest af æg fra Ederfugl og gæs, hvor den går på land og "støvsuger" et område for reder med æg/unger. Den kan også finde på at æde græs, men man ved ikke hvorfor (Steffen bem.: evt. på grund af fordøjelse jfr. andre rovdyr som hund og kat). Isbjørnen går desuden ikke af vejen for ådsler, ikke engang af artsfæller. I vinteren 2001/2002 fandt Rinie en død hval med 17 Isbjørne rundt om (+ 50-60 Ismåger).

Det er sjældent, at Isbjørnen æder Hvalros. Hvis den gør, er det primært, når den kan se sit snit til at fange en unge. Bjørnen har meget stor respekt for Hvalrossens tænder, og tager meget sjældent et voksent dyr.

28-07-02 / Steffen Holst

Barentsburg 09-07-02

"Landbrugsproduktion" under arktiske forhold. Snapshots fra dagbogen.

Barentsburg, som efterhånden er det eneste russiske samfund på Svalbard, blev grundlagt i 1920 af hollænderne. Tidligere lå der tæt ved en norsk hvalfangerstation, en telegrafstation på Finneset og en forsøgs kulmine. Som følge af Waal Street krakket og den efterfølgende økonomiske krise opgav hollænderne kulminen og det Sovjetiske statsejede selskab Arktikugol købte bebyggelsen med omliggende land i 1932. Under evakueringen i 1941 og den senere tyske beskydning i 1943 blev Barentsburg, som Longyearbyen, lagt øde. Russerne begyndte genopbygningen i 1948. Samtidig blev Grumantbyen lukket ned da kulårerne var udtømte. Minedriften i den tredje russiske bebyggelse, Pyramiden blev opgivet i 1998.

I den nordligste udkant af Barentsburg langs vejen til heliporten ved Heerpynten ligger en række bygninger, som kaldes for landbrugsbygningerne (Agricultural Buildings). Komplekset består af 5-6 bygninger, hvor der tidligere har været holdt en del høns,

kreaturer og svin, ligesom der har været flere store drivhuse til grøntsager. Barentsburg har ifølge andre oplysninger været delvis selvforsynende med kød og grøntsager, men i dag ser der kun ud til at være tale om en mindre produktion af grøntsager, nogle få kreaturer og et mindre opdræt af svin.

Da jeg lidt forpustet fandt frem til komplekset og begyndte at fotografere, blev jeg kaldt på og vinket ad, af et par grinende russere, som absolut ville have mig op gennem pløret for at se et eller andet. Nysgerrigt fandt jeg en rimelig tør rute op til bygningen og blev hevet indenfor af store velkomstsmil og en masse russisk snak, som jeg selvfølgelig ikke forstod et kuk af. Stor var min overraskelse, da jeg pludselig befandt mig i et pænt stort væksthuse med ovenlys og masser af kunstig belysning. Jeg havde godt nok hørt om drivhusene, men at de (det!) endnu fandtes, var forbavsende. Planterne så ud til at trives godt og så vidt jeg hurtigt kunne overskue var der både tomater, agurker og løg. Muligvis også andre grøntsager (peberfrugter, bønner, squash?) alle grøntsager, som udgør en vis basis i den daglige husholdning. Så vidt jeg husker fra den russiske guide, var der endnu en befolkning på ca. 800 personer i byen. Min vurdering er derfor, at produktionen fra dette ene væksthuse ikke kan gøre byen selvforsynende i dag, men snarere er et friskt supplement til importerede varer. Ud over grøntsagerne var der også blomster af forskellig slags, som tilsyneladende var det, der trivedes bedst og stod i fuld flor.

Nedenfor vejen var der nogle staldbygninger - hvilket jeg egentligt allerede havde luret fra skibet på vej ind, på grund af de karakteristiske ventilationsskorstene på tagene. Den første bygning vist sig at være kreaturstalden, som dog så temmelig ubrugt ud. Der var en række båse til vel 25-30 malkekøer, men de var alle tomme - og jeg så ikke noget malkeudstyr eller mælkejunger. Om der er en produktion af mælk, fandt jeg aldrig ud af, blandt andet på grund af den uoverstigelige sprogbarriere. Noget af stalden så dog ud til at blive brugt til dyr. Midt i fodergangen lå der også et par små kalve og hyggede sig i hver sin bunke halm, så lidt produktion må der have været. På de (delvist) grønne arealer ned mod havnen gik der jo også nogle kreaturer - både ungdyr og malkekøer. Køerne så dog ikke ud til at kunne give så meget mælk. Bebyggelsen er næppe selvforsynende med oksekød eller mælk, men lidt supplement af friskt oksekød, kan det da formentligt blive til. Hvad der anvendes af foderstoffer, fandt jeg heller ikke ud af. Tiden var jo knap!

Sjovere var det at se svinestalden. Det var en lang bygning, som i den ene ende blev brugt til opfodning af slagtesvin og i den anden ende var der smågriseproduktion. Midtfor var der foderlager, som så ud til at være dels korn og dels en eller anden form for pelleteret ekstrapoder (kraftfoder i små mængder?). Desuden stod der en stor fodervogn midt i gangen, med opblødt brød, som formentlig var gammelt brød fra byen. Kogte kartofler stod der i en anden fodervogn. I slagtesvinestalden var der vel op mod 100 svin i forskellig alder. Det giver en årlig produktion på ca. 200 svin - eller ca. ¼ svin pr. indbygger pr. år. Det må siges at være rimeligt godt, og gør formentlig Barentsburg selvforsynende med svinekød. Antallet passer også med, at der var 12-15 søer. Nogle med smågrise - de mindste kun tre dage, så vidt jeg forstod af mine værterers fingersprog. Desuden en enkelt orne af landrace, som viste sig at være umanerlig fredsommelig. Svinepasseren hoppede ind til den, og viste mig grinende, at det skam var en orne - og ved at løfte op i overlæben, at den havde meget store hjørnetænder. Det sidste har jeg aldrig tidligere oplevet nogen kunne gøre ved en orne. Slagtesvinene ser ud til at være krydsninger af både landrace, Duroc og Hampshire, men da de tilsyneladende kun havde en enkelt orne, formoder jeg, at der også må være en vis inseminering.

Udmugning fra staldene skete ved hjælp af tyngdekraften ned af en stejl sliske direkte ud i Grønfjorden. Bygningerne lå jo dejligt højt over vandet, så der var da ingen grund til en mødding med mekanisk transportør. I den korte sommerperiode er det sikkert heller ikke noget problem, men i den lange kolde vinterperiode gad jeg nok vide, hvor effektivt systemet virker.

Høns eller andet fjerkræ hverken hørte, så eller lugtede jeg noget til, men jeg så jo heller ikke alle bygningerne. Dertil var tiden alt for knap, og jeg måtte småløbe tilbage til skibet, hvor jeg (til en forandring!) var sidste mand, som de russiske guider heppede lidt surt på. Men jeg fik en skæg og lærerig oplevelse mere føjet til alle de andre oplevelser på turen.

17-09-02 / Steffen Holst

Svalbard - geologernes slaraffenland

De stærke indtryk af Svalbards geologi dukkede allerede op dag 1 i Adventsdalen. Fjeldene virkede ved første øjekast rå, golde og afvisende, som de stod der med nøgne skuldre sporadisk dækket af kolde snefaner og bræer. Luende og frygtindgydende. Men ved nærmere bekendtskab ændrede de gradvist karakter. Ligeftrem indbydende blev de nu ikke, men nysgerrigheden begyndte af pirre mig. Fjeldene var tydeligvis stærkt påvirket af tidens tand – nedbrudt som de var af is, vand, vind og vejr. De geologiske former trådte mere og mere tydeligt frem. Flade lagdelinger af forskellig alder, som mineralske lagkager à la carte – værsgo at tage jer af retterne. Hvad var det for kræfter, som har dannet de forskellige bjergformer og hvordan er de blevet påvirket gennem jordens urgamle historie? Nysgerrighed og fascination blev ikke mindre, efterhånden som turen skred frem. Det måtte studeres nærmere når lejlighed bød sig.

Man går ikke mange skridt langs Svalbards nøgne og stærkt foldede klippevægge, før man forstår, hvorfor øerne er geologernes andet paradis. Gennem det meste af den geologiske historie har Svalbard ligget under havet, hvor der næsten uden ophold er forekommet sedimentation af sand, grus, ler, kalk o.s.v., som senere er blevet til de tydeligt lagdelte bjergarter. I den næsten uafbrudte lagdeling på Svalbard findes der bjergarter fra alle perioder af jordens udvikling, og mange af lagene indeholder godt bevarede fossiler fra fortidens dyr og planter.

I Svalbards undergrund er alle de geologiske hovedperioder repræsenteret – fra *prækambrium* (urtiden) til *kvartær* (nutiden). Bjergarter så gamle som 3,2 milliarder år er fundet på det nordvestlige Spitsbergen, mens der i et område nord for Isfjorden er fundet bjergarter, som er yngre end 10.000 år. Bjergarterne er tillige meget tilgængelige for det blotte øje, der ikke generes af plantedække, undtagen de steder hvor fjeldene dækkes af bræerne.

Den geologiske udvikling er i hovedtræk relativ enkel at studere på et geologisk kort. De ældste bjergarter, fra jordens urtid (*prækambrium*) og tidlige oldtid (fra *kambrium* over *ordovicium* til tidlig *silur*) findes i områderne langs Spitsbergens vestkyst, i nordøst, i de nordlige områder på Nordaustlandet og på Kvitøye. Det er bjergarter mere end 400 millioner år gamle, og som på Svalbard ofte kaldes for *Hecla Hoek* bjergarter (efter Hecla Hoek fjeldet på nordkysten af Spitsbergen), men som egentligt er grundfjeldet. Disse

bjergarter har været udsat for stærke foldninger, og under pres og varme er de omdannet til såkaldte metamorfe bjergarter.

Stærke foldninger fandt sted under den store *kaledoniske* bjergkædefoldning, som strakte sig fra Skotland over Vestnorge til Spitsbergen og Østgrønland for ca. 400 millioner år siden, hvor en østlig og en vestlig kontinentalplade kolliderede. Siden hen har den europæiske plade, hvor Svalbard ligger, bevæget sig nordpå. Denne forskydning gennem troperne og ørkenbæltet til Arktis, er hovedårsag til den store variation af livsformer, som de mange fossilfund vidner om.

Fra og med *devon* (den mellemste periode i jordens oldtid) for ca. 360 – 410 millioner år siden er der opbygget tykke sedimentære lag, som er rige på fossiler. Devon bjergarterne findes hovedsageligt mellem Isfjorden og nordkysten af Spitsbergen og domineres af skifer, rød sandsten og konglomerater. De er sandsynligvis dannet på kystnære ørkensletter med periodevis stærke regnskyl, som har dannet floder og indsøer. I aflejringerne er der fundet en mængde fiskefossiler, som har givet viden om vigtige stadier om hvirveldyrenes tidlige udvikling.

I hele *devon* og ind i den efterfølgende *karbon* periode var Svalbard et landområde, hvor et tydeligt klimaskift fandt sted. Der udviklede sig en frodig landvegetation, som i dag genfindes omformet til kul. I dag brydes der kul fra karbontiden i den russiske mineby Pyramiden ved Billefjorden. Senere i karbon og i det meste af *perm* (den sidste periode i jordens oldtid) for ca. 300-245 millioner år siden blev store dele af Svalbard dækket af et grundt hav, hvor både bjergarter og fossilfund tyder på forhold, som kendes fra nutidens tropiske områder. Der findes også tykke lag af gips, som er aflejret fra inddampet havvand i lokale landområder med laguner.

ALDER MILL. ÅR		
NYTID (KENOZOIKUM)	2	KVARTÆR
		<i>TERTIÆR</i>
MIDDELALDEREN (MESOZOIKUM)	65	
		<i>KRIDT</i>
	145	
		<i>JURA</i>
	210	
		<i>TRIAS</i>
OLDTIDEN (PALEOZOIKUM)	245	
		<i>PERM</i>
	290	
		<i>KARBON</i>
	360	
		<i>DEVON</i>
	410	
		<i>SILUR</i>
URTIDEN (PREKAMBRIUM)	440	
		<i>ORDOVICIUM</i>
	510	
		<i>KAMBRIUM</i>
	570	
		<i>ØVRE PROTEROZOIKUM</i>
	1.000	
		<i>MELLEM OG NEDRE PROTEROZOIKUM</i>
	2.500	
		<i>ARKEIKUM</i>

Ved overgangen til jordens middelalder (*trias, jura og kridt*) for ca. 245 millioner år siden gik Svalbard over i en ny udviklingsfase. Svalbard passerede gennem et mere tempereret og fugtigt klimabælte svarende til forholdene i dagens Mellem- og Sydeuropa. Dette ses af, at permidens kalksten er overlejret af mørk skifer med sandsten. Disse bjergarter blev afsat i trias for ca. 230 millioner år siden. Fossilerne er et klart vidnesbyrd om forandringerne, hvor fossilfund over hele jorden viser, at mange dyregrupper uddøde. Lag fra trias afsat under havoverfladen indeholder muslinger og ammonitter (en uddød gruppe af blæksprutter), som også præger de efterfølgende lagdelinger i jordens middelalder. Aflejringerne fra trias indeholder også rester af fiske- og svaneøgler, som levede i havet.

Fra kridttiden (*jura*) er der fundet fossile rester af både planteædende øgler og rovøgler, som levede på landjorden. At sådanne store vekselvarme dyr har kunnet leve på Svalbard i tidligere tider, er i sig selv det bedste bevis for, at klimaet må have været helt anderledes og tempereret end i dag. Af mere sensationelle enkeltfund kan nævnes et ca. 200 millioner år gammelt forstenet kadaver af en svaneøggle (*Plesiosaurus*). I mavesækken lå der rester af det sidste måltid, en blanding af planter og blæksprutter. I 1960 blev der i en sandstensvæg ved munden af Isfjorden fundet ca. 130 millioner år gamle fodspor efter den planteædende landøggle *Iguanodon*. *Iguanodon* øglerne var 10-12 m lange og 3-5 m høje. Dette er det første fund af spor efter store landkrybdyr på Svalbard. Det er også det nordligste fund, mere end 2.500 km fra nærmeste kendte fund i Mellemeuropa (Belgien).

Overgangen til jordens nutid (*tertiær*) for 60-70 millioner år siden, betød optakten til en række dramatiske begivenheder, som fik afgørende betydning for det storstilede geologiske mønster, der ses i dag. Mægtige jordskorpebevægelser fandt sted. Grønlands og Svalbards dele af kontinentalpladerne blev presset mod hinanden, og gav ophav til markante foldninger og overlejringer, først og fremmest langs vestkysten af Spitsbergen. Et andet hovedtræk er gentagne forkastninger, særligt i nord-syd gående sprækker.

Forkastningerne danner svagheder i jordskorpen, hvor lava kan trænge op. Så sent som i den nuværende geologiske periode (*kvartær*), som begyndte for ca. 2 millioner år siden, har der været vulkansk aktivitet langs

en sprækkezone nær Bockfjorden på det nordlige Spitsbergen. Rester af aktiviteterne kan endnu spores i form mindre udslukte vulkaner og varme kilder med vandtemperaturer op til 28°C.

Tertiærtiden må periodevis have haft en meget rig vegetation. Store ophobninger af planterester i sumpområder er efterhånden omdannet til kul. Det er i disse lag, som blev dannet for 65-40 millioner år siden, at minerne i Longyearbyen, Sveagruva og Barentsburg drives. I aflejringerne fra tertiærtiden findes ligeledes en mængde velbevarede fossiler, specielt af løv- og nåletræer, mange af dem nært beslægtede med arter kendt fra mildere breddegrader i dagens Europa. Sådanne fossiler findes bl.a. i rigt tal ved Longyearbræen. Det menes, at Svalbard i den første del af tertiær lå på omtrent samme breddegrad, som det sydlige Norge i dag.

Lag som er yngre end ca. 40 millioner år gamle er eroderet bort og findes ikke længere på Svalbard. I løbet af denne periode blev Norskehavet dannet, og både Grønland og Svalbard fandt sin nuværende position på verdenskortet.

Det som i korte træk er sket op gennem Svalbards geologiske historie er, at "øgruppen" enten som dele af landområder eller som havbund, har bevæget sig nordover fra en position syd for ækvator, gennem troperne og de andre klimazoner, op til den nuværende position. Meget tyder på, at Svalbard passerede ækvator for ca. 350 millioner år siden. Hvis denne drift fortsætter vil Svalbard ligge ved Nordpolen om ca. 50 millioner år.

Gennem kvartær, som omfatter de sidste 2 millioner år af jordens historie blev detaljerne formet i dagens landskab på Svalbard. Der findes spor af flere istider, afbrudt af mildere, mere eller mindre isfrie perioder. Hele øgruppen har mindst én gang i den periode været dækket af en stor bræ. Marinegeologiske undersøgelser i det lave Barentshav tyder på, at isdækket under sin maksimale udbredelse har stået i forbindelse med den skandinaviske indlandsis. Da bræerne efter den sidste istid for ca. 10.000 år siden trak sig tilbage begyndte landet at hæve sig. Det har givet anledning til dannelse af marine terrasser og gamle strandlinier i flere niveauer. I hovedtræk har de største landhævninger fundet sted mod sydøst, mens der ingen har været mod nordvest. På Kong Karls Land længst mod øst findes de højeste marine terrasser på ca. 100 m.

17-09-02 / Steffen Holst